БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 60 (11658) | 1968 оной мартын 12, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ҮРГЭН ХЭРЭГЛЭЛЭЙ ЭД БАРАА ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭДЭ ОНСО АНХАРАЛ

...й ургажа байгаа эрилтэ дүүрэн, һайнаар ...тэ орон доторнай ехэ анхарал хандуулаг... ...мэн совет хүнэй аша туһада гэһэн уриа ...нимнай соносхоод, тэрэнээ бодото дээрэнь ...тула үдэр бүриин анхарал хандуулна: Со...байдал, ажана тэнигглэн һуудал һайжа...трна ажаһуудалайнь эрилтэ хангаха та...эй хэмжээнүүд хараалагдаад, хүсэндөө ...байна.

...ёнуулта арадай ажахые хүгжөөхэ та...эб соо арад зоной эрилтэ хангаха талаар ...хэзээр хараалагдана. Эдэ жэлнүүдэй тур... хэрэглэхэ үргэн хэрэглэлэй эд бараан ...тотой ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Ганса ...абажа хараа һаа, үргэн хэрэглэмжын эд ...гаргалга 8,6 процентээр, үйлэдбэриин хэ...бүтээлгэ 7,9 процентээр дээшэлхэ байна. ...бодото салингай жэл ерэхэ бүри урга...дээшэлжэ байхада арадай хэрэг...дые үйлэдбэрилгэ улам хүгжэхэ, урга...т хүн олон янзын зүйлнүүдые, гоё һай...тай хубсаһа хунар, гутал гэхэ мэтэ ...бараа улам ехээр хэрэглэдэг болоо. Ажал...н улам ургажа, олзо, салингайнь ехэ бо...худалдаанда зарим эд бараан дуталда...булаама гоё һайхан, тааруу зохид хуб... хомор, культурна, ажаһуудалай хэрэгсэл...анда таһалдуулагдана.

...публикын, илангаяа хүдөөгэй худалдаа ...зүйл хомор байһаар. Имэ дутагдалые ...усадхаха арга боломжо бии. Үргэн хэрэг...лнүүдые нютаг дээрээ, республика, ай...бүтээн гаргажа болохо. Галар, дотор хуб... гэрэй хэрэгсэлнүүдые олоор бүтээжэ ...н болон нютагай промышленность, ажа...тэ хангаха министерствын олон тоото ...болон промбыткомбинадууд нютагай бай...дые, түүхэй эд хэрэглэжэ, шухала хэ...бараа бүтээхэ арга боломжотой, хүсэ ша...

...үүсхэл гаргаагүй, бэлэн мүр бэдэрһэн ...байкадаа, аймагуудтаа бүтээжэ боломоор ...хэрэгсэлнүүд аяар холоһоо асарагдажа ..., тэрэнэй модон эшэ Оренбургын область...нүүд Челябинска областьһоо асарагда...хэхэ түмэрэй үлэгдэл гү, али һүхын ...манай эндэ дуталдаа гү? Барилгада, гэр ...лгада дуталдадаг хирпиисэ, избёосхо ... үйлэдбэри нютагтаа эмхидхэхэ дүүрэн ...байди. Зүгөөр эдэ арга боломжонуудай ...лэгдэдэггүйнь гэмшэлтэй.

...предприятинуудта үйлэдбэрилэгдэһэн эд хэ...республикын худалдаа наймаанда гаргагда...эрийдоо 10 процентнь болоно. Энэ ба...гэхэдэ, республикымнай арга бо...ин баялигууд, түүхэй эд муугаар хэ...

...тусэбэй ёһоор, республика доторнай ...хэрэглэмжын эд бараа бүтээн гаргаха хэдэн ...маар барихаар хараалагдана. Жэлдээ 8 ...трикотаж хубсаһа нэхэн оёхо, мүн 3 ...гутал оёхо шадалтай фабриканууд Улаан...оёхо фабрика Бабушкин городто бариг...малгай, ажалдаа үмдэхэ арһан сабхи ...һайханай зүйлнүүдые урлан бүтээхэ ...баригдаха болоо. Нютагай промышленнос...нүүд шэнэдхэн байгуулагдаха, һэльбэн ...үргэдхэгдэхэ юм. Тэдэнэй зариманиинь ...тайгаар хүгжөөгдэхэ, томо үйлэдбэри...тэй болохоор багсаагдана. Гэбэшье предприятинуудые шэнэдхэн үргэдхэхэ болон бусад шухала ажал нобшо удаанаар ябуулагдажа байһаар. Улаан-Үдын оёдолой фабрикые, түмэр зүйлнүүдые бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ заводые, мүн ондоо зарим предприяти һэльбэн заһабарилха ажал барилгашадай, хабсаргагшадай гэмээр удааруулагдана.

Хүнгэн, нютагай промышленностиин, ажаһуудалай эрилтэ хангаха министерствэнүүдэй предприятинуудһаа гадна, арад зоной хэрэглэмжын зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ томо завод, фабриканууд олон. Хүндэ индустриин предприятинууд гол продукци үйлэдбэрилхынгөө хажуугаар үйлэдбэриин үлэгдэл, хаядаһа хэрэглэжэ, ажаһуудалай, гэрэй хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг. Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно, прибор бүтээлгын заводууд болон ондоошье предприятинууд олон зүйлнүүдые, промышленна эд бараа бүтээжэ шадаха байна. Гэхэ зуура, зарим предприятинууд, тэрэ тоодо ЛВРЗ, үргэн хэрэглэлэй эд бараа үргэнөөр бүтээхэ асуудалые тооногүй гэжэ хэлэхээр. Холодильник, электроутюг хэхэ арга боломжын ЛВРЗ-дэ бии байһаниинь тодоруулагдаа һэн. Теэд ажаһуудалда шухала хэрэгтэй промышленна эдэ зүйлнүүдые бүтээхэ талаар бодото дээрээ юуншье хэгдэнэгүй.

Республикымнай промышленна предприятинуудай дундаһаа «Электромашина», шэлэй заводууд үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргаха талаар зарим тэды ажал хэжэ эхилээ. «Электромашина» заводой үнгэрһэн жэлдэ бүтээһэн электрокипятильнигууд худалдаанда яһала гүйсэтэй. Түрүүшын 37 мянган кипятильник худалдаа наймаанай организацинуудта тушаагдаа. Шэлэй заводой коллектив эбдэрдэггүй шэлээр багахан журнальна столнуудые хэжэ захалаа.

Промышленна эд бараа, мебель олоор бүтээжэ, арад зоной ургажа байгаа эрилтэ хангаха арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэхэ тухай һаяхан үнгэрһэн областной XXVI партийна конференци дээрэ заагдаһан байна. Энэ талаар бии байһан дутагдалые усадхаха талаар хэмжээн хараалагдаа. Үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээхэ цех промышленна томо предприятинуудта эмхидхэхэ шухала. Модо бэлэдхэлэй, болбосоруулгын үлэгдэл, тайрадаһа, хаядаһа хэрэглэжэ, ажаһуудалай эд бараа бүтээхэ цехүүд «Забайкаллес» комбинадай зарим предприятинуудта нээгдэхэ юм. Гадна Баргажанай, Байгалай, Мухар-Шэбэрэй, мүн ой модоной бусад зарим ажахынуудта тиимэ цехүүд эмхидхэгдэхэ болоо. Тэдэнэр модон зүйлнүүдые олоор бүтээхэ юм.

Худалдаа наймаанда элдэб янзын мебель хомор. Буряадай мебелиин, модо болбосоруулгын комбинат нёдондо хэдэн арбаад мянган түхэригэй мебель худалдаанда дутуу үгэһэн байна. Тус комбинадай хүтэлбэрилэгшэд арад зондоо хэрэгтэй мебель хэхэ асуудалда бага анхарал хандуулна. Табан жэлэй туршада комбинадта мебель хэхэ шэнэ фабрика баригдажа дүүргэгдэхэ юм. Тэрэнэй 1970 ондо ашаглалгада тушаагдахада жэл соо 3 миллион түхэригэй гоё һайхан, һайн шанартай мебель бүтээхэ арга хангагдаха.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа, культурна, ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые олоор бүтээжэ, арад зоной эрилтэ хангаха гээшэ табан жэлэй түсэбэй шухала зорилго мүн.

Хүн зоной ажаһуудалдаа хэрэглэдэг эд бараа үйлэдбэринүүдые хаа хаанагүй ехээр хүгжөөхэ, тиихын тула байһан арга боломжонуудаа үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гаргаха тухай асуудал томошье, багашье предприятинуудай коллективэй гол анхаралда байха ёһотой.

Арад зоной үргэн хэрэглэмжын эд бараа элбэг дэлбэгээр гаргалга ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, предприятинуудай коллективүүдэй нэрэ хүндын зорилго гэжэ тоолохо шухала.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ — БОЛЗОРҺОО УРИД!

ГАЗАР ҮРЭМДЭДЭГ ГАБШАГАЙ ХҮБҮҮН

Серёжа балшар бага наһанһаа шулуу нүүрһэ бэдэрдэг геологуудай ажалда дурлажа, али бүхы аргаар геолог болохоор эрмэлзэдэг һэн. Тиигэжэ 16 наһатайдаа геологуудай Тарбагатайн партида хүдэлмэришэнөөр абтаа бэлэй.

Тэрэ үедэ хүшэр хүндэ дайн байлдаан боложо байгаа. Эхэ орондомнай буу зэбсэг, эдихэ ууха хоолһоо эхилээд, элдэб хэрэгсэл, түлишэ тон ехээр хэрэгтэй болоо.

Шулуу нүүрһэ бэдэрдэг ажалда хэрэглэгдэдэг али олон техникэ, тусхай түхеэрэлгэ хуушаржа, эбдэрхэ ушар гараха. Тэдэнние саг соонь һэлтэхэ гэхэдэ, шэнэ частьнууд олдохогүй, хүндэ саг һэн даа.

Энэ ажалда эхэнхидээ залуу үеын хүбүүд хабаадалсадаг байгаа. Сергей өөрынгөө шэлэһэн энэ мэргэжэлдэ тон лэ дуратай һэн. Олон жэлнүүдэй туршада хүшэр энэ ажалда хүдэлжэ хүдэржөө. Тэрэнэй хамаг бүхы нюусануудые ойлгожо шадаһан.

26 жэл... Нилээдгүй ехэ саг гээшэ лаб даа. Энэ олон жэлнүүдэй хугасаа соо юрын хүдэлмэришэнһөө ахалагша мастер хүрэтэр ургаһан Сергей Тулупов ехэ ажал бүтээжэ, Буряадай геологическа управлени соо эрхим мастер гэжэ тоологдодог болоо.

Хада уулануудаар хүбөөтэһэн Тарбагатайда, захагүй үргэн галатай Түгнэдэ шулуу нүүрһэнэй ехэ хэбтэшэ олохо, тэрэнэй удаа Үдэ — Витимэй ашагта малтамал шэнжэлхэ ажалда хабаадалсаа.

Үбэлэй һалхи шуурган гү, али зунай хура бороо илгангүй, үнөөхил үрэмдэхэ ажалаа урагшатай ябуулдагаараа өөрынгөө нүхэдтэ жэшээ харуулна. Нилээдгүй олон хүдэлмэришэдтэ газар үрэмдэхэ мэргэжэл заажа үгөө.

Олон жэлнүүдтэ эршэ зоригтойгоор ажаллаһан Сергей Васильевич Тулупов оло дахин үнэтэ бэлэгүүдээр, грамотануудаар шагнагдаһан байна.

Табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоһон Сергей Васильевич мүнөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

П. БОРЬКИН.

Байгал-Сэлэнгын техническэ участогай хүдэлмэришэд ерэхэ тамаралгадаа эршэмтэйгээр бэлдэжэ байнад. Тэдэнэр тамаралгын хаһын эхилхэһээ табан хоногоор урид заһабарингаа хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ зорилготой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) механик Г. М. Самойлов, слесарь А. С. Лебедев гэгшэд заһабарилга дээрэ.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ҮҮРЭЙ СОЛБОНТОЙ УРИЛДАН

Унжагар ута Гуя хадын оройдо үүрэй солбоной үшөө унтараагүй ялалзажа байхада, Сэсэг Прохорова, тэрэнэй нүхэд үни бодонхой, хонидойнгоо хашаа, хорёо соогуур ажаллажа байдаг.

— Мүнөө хурьгадай ээлжээ эхигүй адхархань нэгэ бага нам гэжэ, һураггүй амарбабди. Тиигэбэшье үглөөнэй бүрэнхыһөө удэшын харанхы болотор ябажа оролдоогүйдэ аргагүй байна. Нарай хурьгадай харууһан ехэ ха юм,— гэжэ энэ отарын эзэн, Загаһатын совхозой түрүү хонишон Сэсэг Прохорова хөөрэнэ.

Тус отарада 345 хонинһоо 320 гаран хурьгад абтаад, нэгэшье гээлтэ хоролтогүй һайнаар түлжүүлэгдэнэ. Үшөө хори шахуу хонин хурьгалхаар хүлеэгдэнэ. Томохон болоһон хурьгадта ногоон үбһэ, талха тарианай зүйл, холимол тэжээлэй элдэб микроэлементнүүд холисотой брикедүүдые эдюулдэг. Отарынхид зуун эхэ хонин бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ уялгаа дүүргэхэ гүйсэд аргатайбди гэжэ мэдүүлнэ.

Ц. ОБОРОВ.
Хэжэнгын аймаг.

ОЛОНОЙ ОРОЛДОЛГО

Энэ жэлдэ эмхидхэгдэһэн манай «Одон» совхозой ёһотой баялигынь — хонин һүрэг болоно. Тиигэжэ миил гоё үгын тула хэлэгдэнэ бэшэ. Совхоз тусгаар хони үсхэбэрилхэ ажахы юм.

Эгээл тиимэһээ мүнөө түл абалгын энэ тон харюусалгатай үедэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдһээ эхилээд, хонишод, хурьгашад бүлта бүхы хүсэ шадал, анхарал оролдолгоёо, хамаг арга боломжоёо элсүүлэн ажаллана. Тэрэншье гайхалгүй. Хурьгадые олоор, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэл шадаа һаа, хонин һүрэгнай түргэн олошорхо, мяха, ноохон ехээр абтаха бшуу.

Байгша ондо эндэмнай саһа ехэтэй, нилээд хүйтэн үбэл болоод, малшад, хонишодто бэрхэтэй хүндэ байдал тохёолдуулаашье һаань, түл абалгаа эмхитэй һайнаар, гарза хоролтогүйгөөр үнгэргэжэ байна.

Совхозой гурбадахи отделениин бүхы 2,8 мянга гаран эхэ хониһоо даб дээрэ 2,2 мянга үлүүтэй хурьгад абтаа. Хонидой түл абалга мартын һүүл болотор гол түлэб дүүрэхэ юм.

Жэлһээ жэлдэ таһсашье совхоз, Мухар-Шэбэрэй аймаг соогоо бэшэ, бүхы республика дотороо хурьга олоор түлжүүлжэ, хонишодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгардаг ажалша бэрхэ хонишон Даша-Цырен Доржиев баһал эрхимлэбэ. Мүнөө тэрэнэй отарада бүхы 516 эхэ хониниһоонь 516 хурьган абтаад байна. Нүхэр Доржиев хэлэһэн үгэ, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ.

Мүн хонишод Цыбикжап Жапов, Дашинима Будаев, Мария Батуева гэгшэд баһал 500 гаран хониниһоо тус тустаа 410—430 хүрэтэр хурьга абаад байна.

Отделениие эрхилэгшэ Д-Д. Цыбиков, зоотехник А. Будажапов, эхин партийна организациин секретарь Г. Дондоков гэгшэд энэ орёо бэрхэтэй үбэлжэлгын үедэ түл абажа, туха сүлөөгүй, эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлжэ байһан хонишодтоо анхаралаа һайса табина, али болохоор туһална гэжэ хэлэхэ шухала. Али нэгэ отарын үбһэ тэжээлээр дутахаяа һанаа һаань, отделениингээ нөөсэһөө дары таһалжа үгэнэ. Отара бүхэндэ шадабаритай һайн хүнүүдые хурьгашадаар эльгээгээ. Хонишодто хэрэгтэй эд бараа, элдэб хэрэгсэл саг соонь абаашажа худалдаха талаар баһал ехэ оролдолго гаргана.

Эдэ бүгэдын ашаар лэ хонидой түл абалга эмхитэй һайнаар үнгэрнэ гээшэ.

Д. ЛОПИЛОВ,
совхозой хүдэлмэришэн.

Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой түрүү гахайшан Елена Федотова жэл бүри ажалдаа эрхим амжалта туйлажа, холо ойгуур суута гаранхай. Үнгэрһэн жэлдэ энэ нүхэрнай 456 поршоонхо абажа, хараалһан түсэб даабаряа дүүргэжэ шадаа. Мүнөөшье һайнаар ажаллажа байнхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Елена Федотова.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

...ЭШЬЕ, ТАРГАНШЬЕ МЯХАН

...урагша үхэр мал гү...гаан болоходо ажахы...н нүгөө талаһаа мяха...надай түлөөлэгшэдэй ...эл арсалдаан, шууял... ...г һэн.

...юуб гэхэдэ, мяханай ...ид колхоз, совхозууд...ыл абахадаа шабааһа, ...хэ процент хаяхаяа ... Харин ажахынууд ...р татахынь тула ма...нгаа урда садатарнь ...лүүлээд асарха гэжэ ... Тиигээдшье малые га...нь хараад, тарган, ту...зүбөөр тодорхойлхонь ... Эндэ алдуу эндүү ...гараха бшуу.

...ы һүрэг сооһоо нэгэ ...нь үүсэлжэ үзэхэдэ ...хайнь баһал зүбөөр ...дотгүй һэн. Энээнһээ ...ндэшье, ажахынууд...лай байгаа.

...тушаагдаһан малай мя...дые, тарган, туран...) тодорхойлдог боло... Ленинэй орденто Улаан...мяханай комбинадайхид ...най промышленнос...на научно-шэнжэл...удай хүдэлмэрилэг... хоёр жэл соо нэгэ ...туршалга хэжэ үзөө. ...и «Скотоимпортын» ...й тушааһан үхэр ма... хойноо годод мяхы... тарган, туранхай...дог болоһон байна. ...а һайн үрэ харуу...хэдэ, гүрэндэ тушааг...үүсэлһэнэй һүүлдэ мяхыень шэгнээд, тарган, туранхайень хаража сэгнэдэг болоод байхада, мяханай комбинадта, мүн колхоз, совхозуудташье ашагтай боложо үгэнэ. Урдынхидаал ажахынууд үхэр малаа тушаахынгаа урда тэсхышэтэр эдеэлүүлхэ, гэдэһэ доторынь дүүргэхые оролдожо зобохоёо болёо. Хэрбээ энээнһээ урагша комбинадай дэргэдэхи Никольскын баазала үүсэлэгдэхэеэ байһан малда нилээд ехэ үбһэ тэжээл гаргагдадаг һаа, тэрэнь мүнөө хоёр дахин хороогдожо, энээнһээ ажахынууд жэл соо 150 мянган түхэригэй зөөри алмахань.

Үүсэлэгдэхэеэ байһан малаа ехээр эдеэлүүлжэ, хайран үбһэ тэжээлээ миил шабааһан болгожо хосороохогүй, мүнөө ажахынууд үхэр малаа вагоноор асараад, удаан байлгангүй цехтэ сэхэ оруулдаг болоо. Урдань тэрэ баазада байһан мал хараха, эдеэлүүлхэ ажалда аяар 9 хүн хүдэлдэг һаа, мүнөө тэдэ үгы болоо.

Малаа шэнэ гуримаар тушаадаг болоходоо «Скотоимпортын» конторонууд баһал гарза гайда оронгүй, харин зарим тэды баришатаһан байна. Гүрэндэ тушаагдаһан малые түрүүн үүсэлээд, һүүлдэнь мяхыень шэгнэжэ, тарган, туранхайень тодорхойлдог болоһонһоонь хойшо жэл соо «Скотоимпорт» 400, 4 мянган түхэриг алмаба. Энэ гурим үшөө юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, **нэгэдэхеэр,** комбинадта мяхан болон мяханай продуктнууд ехэ болбосоруулагдадаг болоһон. Нёдондо тогтоомол нормативһаа гадуур 147 тонно мяхан абтаа. **Хоёрдохёор,** үүсэлэлгын цехэй хажуугаархи хашаа хорёо соо һураггүй сэбэр, шэбхэ шабааһаниинь бага болоо.

Малай гэдэһэ дотор арилгадаг цехтэшье үлүү ехэ шабааһан, уһан бага боложо, тэндэ хүдэлжэ байһан зондо һураггүй хүнгэрөө. Тиигэжэ мяха ёһотойл шэгнүүрээрнь, тарган, туранхайень зүбөөр тодорхойлжо абадаг болоһоной ашаар комбинат жэл соо 309,4 мянган түхэригэй зөөри алмаһан байна.

Энэ дүршэлэй алишье талаараа ашагтай байһаниие хараадаа абажа, энэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаһан малые амидынь шэгнүүрээр бэшэ, харин гараһан мяханайнь шэгнүүрээр, шанарыень хаража абадаг болохо гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол абаад, мяханай хэдэн комбинадуудые энэ гуримда оруулба. Тэрэнэй тоодо Улаан-Үдын мяханай комбинат бии.

Үүсэлэгдэхэ үхэр малые шэнэ гуримаар абадаг болохын тула комбинадайхид ехэхэн бэлэдхэл хэжэ байнхай. Малай мяха шэгнэхэ, тарган, туранхайень тодорхойлхо хүнүүд һургагдана. Мяханай түүшэ бүхэниие номерлохо бирхэ хэгдэжэ, хэрэгтэй саарһа, документаци бэлдэгдэнэ.

Иигээд удахагүй «Скотоимпорт» трестын, колхоз, совхозуудай тушааһан бүхы мал шэнэ гуримаар абтадаг болохонь. Энээнэй ашаар гүрэндэ һайн шанартай мяхан ехэ оруулагдаха, ажахынуудай экономикошье бэхижэхэ байна.

Г. ХАРЧЕНКО.

УГАА ШУХАЛА ШИИДХЭБЭРИНҮҮД

...(ТАСС). Варшав...хабаададаг гү...тическэ кон...комитедэй зүб...ийлэ ГДР-эй ...етэнүүдэй тү...нуудта зорюу...лөөнэй коммю...ида американ ...эй ябуулгын ...уламжалан, ... тохёолдоһон ... декларациие, ...аралхагүй ту... мэдүүлгые ...», «Берли...«Трибюне», ...«Националь...моргэн», «Ба...газетэнүүд то......гдэһэн асуу... һаналтай...нүүдэй батален абтаһые хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

«Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүд угаа шухала шиидхэбэринүүдые батлан абаа»,— гээд «Берлинер-цайтунг» мэдүүлнэ. Софидахи зүблөөнэй хүдэлмэридэ дэлхэйн олониитэ ехэ анхарал хандуулаа гээд «Дер морген» заана.

• • •

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй политическэ консультативна комитедэй зүблөөнэй коммюникегэй хүсэд текстые, Вьетнамда американ эзэрхэг түримхэй ябуулгын үргэдхэгдэһэнһөө уламжалан, эб найрамдалда тохёолдоһон аюул тухай декларациие Будапештын бүхы газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта томо гаршагуудтайгаар толилоо. Ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай договорой проект тухай мэдүүлгые хэблэл мүн лэ тунхаглаһан байна.

• • •

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй политическэ консультативна комитедэй зүблөөнэй коммюникегэй удхые «Ланд ог Фольк» газетэ толилоо. Америкэн эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү тэмсэл хэжэ байһан Вьетнамда туһаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлхэ талаар Варшавска договорто хабаададаг оронуудай нэгэн һаналтай байһан тухай тус коммюнике гэршэлжэ үгэнэ гээд тайлбаринууд соогоо газетэ тэмдэглэнэ.

• • •

СОФИ. (ТАСС). Софидахи зүблөөнэй документнүүдые Болгариин түбэй газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта толилоо. Зүблөөн дээрэ хэлсэгдэһэн асуудалнуудай шухала удха шанартай байһые, нүхэрэй ёһоной хөөрэлдөөнүүдэй сэхэ руунь хэгдэһые онсолон тэмдэглэһэн зүйлнүүд мүн лэ толилогдоо.

Зүблөөнэй коммюнике, Вьетнамай асуудалаар деклараци, ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай мэдүүлгэ Софиин радио ба телевидеэр нэгэтэ бэшэ дамжуулагдажа, Болгариин олониитэдэ ехээр һонирхогдоо.

Советскэ делегацитай БКП-гэй ЦК-гай Политбюродо уулзалгын болоһон тухай мэдээсэлые газетэнүүд эли газарта толилходоо, уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

• • •

ПАРИЖ. (ТАСС). Бүхы француз газетэнүүд политическэ консультативна комитедэй зүблөөнэй мартын 9-дэ дүүрэһэн тухай мэдээсэхэдээ, зүблөөнэй баталан абаһан документнүүдэй удхые толилоо.

«Эб найрамдалда аюулай тохёолдожо байһан тухай эзэрхэг түримхэйшүүлдэ уридшалан һануулга тон шангаар хэгдээ» гээд «Юманите» газетэ бэшэнэ. Тэмсэжэ байгаа Вьетнамда талархажа байһанаа Варшавска договорто хабаададаг бүхы гүрэнүүд эли тодоор лаблан баталаа. Вьетнамда Советскэ Союзай, Варшавска договорто хабаададаг бусад социалис гүрэнүүдэй үзүүлдэг туһаламжа һулархагүй».

«Сэрэгэй илалта туйлахабди гэжэ булимтарагшад урда урдынхиһаа багаар этигэхэ зэргэтэй. Вьетнам арадай баатаршалга, али бүхы шатаар ехэ туһаламжа абаха байһаниинь тэрэнэй илагдашагүй байха найдабаринь болоно» гээд газетэ мэдүүлһэн байна.

«Будапештдэхи уулзалга вьетнам арадта дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй шууд сэхээр талархажа байһые харуулаа. Энэ уулзалгын һүүлээр Софида болоһон зүблөөн Вашингтондохи зоригхиихы этэгээдүүдтэ һанаа оруулха ёһотой» гээд газетэ түгэсхэлдөө заана.

«Фигаро» газетэ Софиһаа абтаһан корреспонденциингээ гаршагта иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. «СССР, тэрэнэй союзнитууд Холбоото Штадуудта уридшалан һануулга хээ». «Вьетнам тухай деклараци соо тон эрид шууд һануулгачууд хэгдэнхэй» гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Энэ һанамжые Парижай баһа нэгэ «Орор» гэжэ буржуазна газетэ зүбшөөнэ. Тусхайлбал, Хойто Вьетнамда али бүхы туһаламжа үзүүлхээр коммунис гүрэнүүдэй шиидэнги байһые Вьетнам тухай декларациин текст гэршэлжэ үгэнэ гээд газетэ бэшэнэ.

ДРВ-дэ эсэргүү бомбодолгонуудые, бусад сэрэгэй ябуулгануудые дары болюулха гэһэн тон шанга уридшалан һануулгатайгаар долоон орон Вашингтондо хандаа гээд «Комба» газетэ бэшэһэн байна.

ПАРТИИН РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

РАЙКОМОЙ ПЛЕНУМ

ГУСИНООЗЕРСК хотодо КПСС-эй Сэлэнгын райкомой ээлжээтэ пленум боложо үнгэрбэ. Тэрэ пленумэй үзэмжэдэ районно партийна организациин ябуулдаг соёл сурталай хүдэлмэриин байдал ба тэрэнние саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал табигдажа, тус асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Базаров элидхэл хээ.

Энэ пленумэй хүдэлмэридэ партиин райкомой гэшүүдһээ гадна, дунда ба найман жэлэй һургуулинуудай директорнүүд, профессионально-техническэ училищинуудай директорые политическэ талаар орлогшод, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаба.

Партиин райкомой пленум хэлсэһэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаһан байна.

Д. ДАРМАЕВ,
партиин райкомой таһагые даагша.

Хүмүүжүүлгэ— партийна хэрэг

БЭШҮҮРЭЙ аймагай Бэшүүрэй совхоз эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо эгсэ табан жэл удаагаар үри шэриһээ гаража шадаагүй байгаа. Хэдышье ехэ продукци абабалнь, тэрэнь үйлэдбэрилгэдэ гаргашалһан мүнгыень харюулдаггүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхозой дирекци болон партком коллективэй дунда хүмүүжүүлхы шэнжэтэй нилээд горитой хүдэлмэри ябуулһан. Энэ талаар түрүү дүй дүршэлшье шудалаа. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр энэ совхоз 129 мянган түхэригэй сэбэр олзотой гараа.

Тус ажахын директор нүхэр Юмсунов коллективые хүмүүжүүлхэ талаар совхозой парткомой ба дирекциин эрхилдэг хүдэлмэри тухай КПСС-эй райкомой бюро дээрэ элидхэбэ. Энэ амжалтыень һайшааха зуураа, дирекциин болон парткомой хүдэлмэридэхи дутагдалнууд, шиидхэбэрез олоогүй хэрэгүүд тухай партиин райкомой бюро тодорхойлон заажа үгэһэн байна.

ОБОРОННО ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

КПСС-эй Бэшүүрэй райком оборонно эдэбхитэдэй аймагай суглаа зарлаба. Тэрэ суглаан дээрэ партиин райкомой секретарь нүхэр Танхаев ниитэ-оборонно хүдэлмэриин аймаг дотор ямар байдалтай байһан тухай, тэрэнние саашадань улам һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар элидхэл хэбэ.

Энэ суглаанда хамтадаа 100 шахуу хүн хабаадаа. Тэдэнэй дунда профсоюзай, комсомолой эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, сельсоветүүдэй түрүүлэгшэнэр, һургуулинуудай директорнүүд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, парткомой секретарьнар болон бусад эдэбхитэд хабаадаба.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн нүхэд ДОСААФ-ай аймагай организациин (комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Ястребов), «Урожай» гэжэ һайн дуранай спортивна бүлгэмэй (советэй түрүүлэгшэ нүхэр Авдеев) хүдэлмэри эрид шүүмжэлээ. Сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгэ мүн лэ бирагүй байдалтай гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Б. БАДАРМАЕВ,
партиин райкомой таһагые даагша.

ХАЛУУНААР УГТАНА

Аймагай соёлой байшангай агитбригада һаяхан «Знамя Ленина» колхозой Калиновка нютаг (3-дахи бригада) ерэжэ, һонирхолтой концерт табиһан, лекци, хөөрөө үнгэргэһэн байна. Концертын программада совет арадуудай дуунууд, хатарнууд, мүн шог-ёгто үгүүлэлнүүд оролсоно.

Жэшээнь, дуушан Владимир Петровой гүйсэдхэһэн шог-ёгто удхатай дуун бултанай анхаралые татаһан байна. Мүн «Намда хонходооройн» гэһэн дуунай ханхинахада, суглараг-шад анхаралтайгаар шагнаа бэлэй.

Бүхы дээрээ долоон хүнһөө бүридэһэн агитбригада мүнөө аймагайнгаа ажахынуудаар аяншалжа байһаар. Тус бригадые соёлой байшангай директор нүхэр Зубарев хүтэлбэрилнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ.
Мухар-Шэбэр.

Семинар үнгэрбэ

Һаяхан Түнхэнэй аймагай түб тосхон — Хэрэн дээрэ хүршэ Түнхэнэй ба Ахын аймагуудай колхоз, совхоз болон эмхи зургаануудай комсомольско организацинуудай секретарьнарай хамтын семинар болобо.

Семинарта хабаадагшад аймагай ажахынуудаар ябажа, дүй дүршэлөө хубаалсаа.

И. ПОЛХОНОВ.

ЭКОНОМИЧЕСКА РЕФОРМЫН БОДОТО БЭЕЛЭЛ

ЗОНОЙ ЭРИЛТЭ ХАРААДА АБАН...

МАНАЙ фабрика 1968 оной хоёрдохи хахадһаа түсэблэлтын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороно юм. Энэ гуримаар хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын үдэрһөө үйлэдбэреэ, ажалаа һайнаар, зүбөөр эмхидхэхэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ арга хангаха шухала. Орон доторнай үргэнөөр бэелүүлэгдэжэ байгаа экономическа реформо фабрикын коллективэй урда харюусалгатай зорилго табяа. Һайн шанартай продукци ехээр гаргаһан, тэрэнээ һайнаар худалдаһан предприятинууд экономическа талаараа һайн үрэ дүн түйлаха юм. Тиигэжэ үйлэдбэреэ үргэдхэхэ, материальна урмашуулга хэрэглэхэ арга боломжотой болохо байна.

Шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилхэдээ, һайн үрэ дүн харуулха гээшэнь манай үйлэдбэридэ яһала бэрхэшээлтэй, орёо юм. Яахадаа гэхэдэ, фабрика промышленна ондоо предприятинуудһаа зарим тэды илгаатай. Энэл илгаа ажалдамнай бэрхэшээл тохёолдуулна. Тиихэтэй хамта уялга, зорилгыемнай хүндэтэй, бүри харюусалгатай болгоно. Бодоод үзөө. Фабрикамнай технологиин талаар ямаршье холбоогүй хоёр гол һалбаритай. Хубсаһа химическэ аргаар сэбэрлэхэ, будаха, мүн арад зоной захилаар трикотажна гадар хубсаһа нэхэн оёхо ондо ондоо үйлэдбэритэй. Эдэ һалбаринуудые нэгэдхэхэ, томоодхохо арга байхагүй, илгаа, бэрхэшээлыень шиидхэхын тула тад ондоо хэмжээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэй болодог. Тиихэтэй хамта манай ажал, түсэбэй дүүргэлтэ арад зоной хэрэглэмжэтэй, тэдэнэй эрилтэ хангалтатай сэхэ холбоотой. Хэрбээ олон захилай абтажа байгаа һаа, түсэбнай амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ ушартай.

Олон захилай абтажа байхын тула юун хэгдэхэ ёһотойб? Энэ асуудалда харюусахань бэлэн. Богонёор хэлэхэдэ, элдэб янзын гоё һайхан трикотаж хубсаһа нэхэхэ, мүн һайн шанартайгаар хубсаһа, ондоо зүйлнүүдые сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Теэд болото дээрээ иимэ эрилтэ дүүргэхэнь бэлэн бэшэ.

Түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороходо бэлэдхэл хэхэдээ, фабрикынгаа онсо илгаа хараада абан, зохихо хэмжээ бэелүүлнэбди. Бэлэдхэлээ юунһээ эхилээбибди гэхэдэ, фабрика дотороо, цехүүдэй түсэб хубилган зохёоһон, нарижуулһан байнабди. Энэ жэлдэ һурагүй ехэ түсэб фабрикадамнай үгтөө. 1967 онойхитой сасуулхада, үйлэдбэриин даабари 25 процентээр дээшэлһэн болоно. Харин хубсаһа химическэ аргаар сэбэрлэхэ даабари аяар 70 процентээр дээшэлээ. Гадна манай предприяти арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар өөрөө үшөө дээшэлүүлэгдэһэн даабари хараалха ёһотой юм.

Дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ түсэб дүүргэхын тула арга боломжоёо хэрэглэхэ эрилтэ табигдаа. Энэ эрилтэ дүүргэн, цехүүдэй ажал зарим тэды хубилгаха, үйлэдбэриингөө талмай үргэдхэхэ хэрэгтэй болоо. Тиигэжэ арад зоной захилаар трикотаж хубсаһа оёхо цех, мүн хубсаһа сэбэрлэхэ, будаха цех үргэдхэгдэһэн байна. Бүхы дээрээ үйлэдбэриимнай талмай 130 дүрбэлжэн метрээр ехэ болгогдоо.

Арад зоной захил дүүргэхэ, олон янзын ажал хэдэг болохо талаар хэдэн хэмжээн хараалагдаа. Манай коллектив энэ асуудалые нарин нягтаар хаража, зүбшэжэ үзөө. Болонево плащ, эржэгэр ноһотой, утаһатай бүдөөр оёгдоһон хубсаһа арилгаха шэнэ арга хэрэглэгдэдэг болобо.

Хубсаһа сэбэрлэлгэдэ кремнеорганическа шэнгэн зүйл хэрэглэхэ технологи шудалагдаа. Энээнһээ урда химическэ хуурай арга хэрэглэгдэдэг һэн. Жэлэй түрүүшын хахадта ондоо янзын хубсаһа хунар сэбэрлэдэг болохобди. Хэмэл нитрон утаһатай хубсаһа, шляпа, олон түхэлэй малгай сэбэрлэхэ ажал хэгдэжэ байна. Мүн арһаар оёгдоһон хубсаһа, нитрон утаһатай зүйлнүүдые будаха талаар түрүүшын туршалга хэгдэжэ эхилээ.

Арад зоной захилаар трикотаж хубсаһа нэхэн оёхо ажал манай үйлэдбэриин горитой хубинь болохо юм. Элдэб янзаар нэхэгдэһэн кофто, джемпер, ретуза гэхэ мэтые ажалшадай захилаар оёнобди. Нэгэл түхэлэй трикотаж нэхэжэ байбал, захигшатай тоо үсөөрхэ юм. Тиимэһээ арад зоной ургажа байгаа эрилтэ дүүргэхэ гээшэ манай коллективэй гол зорилго гэжэ тоологдоно. Энэ жэлдэ шэнэ түхэлэй жакет, малгайнуудые нэхэдэг болообди. Эхэнэрнүүдэй ехэ дуратайгаар худалдан абадаг ноһон утаһаар платии нэхэгдэнэ. Оймһон, бээлэй, шарф оёгдоно. Жэжэ зүйлнүүд, мүн джемпер, платиин ехэнхи хубинь гараар нэхэгдэн оёгдоно.

Олон янзын угалза зурагалтай трикотаж нэхэхын тула үйлэдбэриин технологи нарижуулан һайжаруулагдана, трикотаж нэхэгшэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлэгдэнэ. Ганса энэ жэлдэ 20 шэнэ түхэлэй трикотаж хубсаһан нэхэгдэдэг болоо.

Шэнэ гуримаар ажаллажа эхилһэн предприятинуудта продукциин шанар ехэ ухха шанартай. Арад зоной захилаар продукци бүтээдэг манай предприятида энэ асуудал илангаяа ехэ шухала болоно. Һайн шанартай, гоё һайхан, мүн элдэб янзын трикотаж хүнэй дураар нэхэхын тула нилээд ехэ дүй дүршэл хэрэгтэй. Фабрикын олон хүдэлмэрилэгшэд дүй дүршэлтэй, мэргэжэл шадабаритай. Трикотаж нэхэгшэдэй мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулагдана.

Хүдэлмэрилэгшэдые дүй дүршэлтэй болгохын тула фабрикада һуралсал һайнаар эмхидхэгдээ. Техническэ минимумэй кружогто олон хүн һуралсана. Байгша оной эхинһээ хойшо ажалһаа һамшангүйгөөр 50 хүн тусхай мэргэжэлдэ һурагдаа. Хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ, тэдэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хүдэлмэри продукциин шанар һайжаруулха асуудалтай нягта холбоотойгоор ябуулагдана. Һара бүхэндэ шанарай үдэр үнгэргэгдэнэ. Ямар цехэй һара соо һайнаар ажаллажа, һайн шанартай продукци үгэһэниинь тодорхойлогдоно. Мүн голодоһо гаргагшад элирүүлэгдэнэ. Голоюһоной ямар шалтагаанһаа, хэнэй гэмээр гаргагдаһаниинь дары тодорхойлогдожо, хэмжээн абтадаг. Продукциин шанар һайжаруулха талаар һарын туршада ямар хэмжээнэй бэелүүлэгдэһэн, хэды зэргын хубсаһанай һайн шанартайгаар арилгагдаһан, трикотажай һайнаар нэхэгдэн оёгдоһониинь шанарай үдэртэ согсологдоно. Эрхим шанартай продукци бүтээдэг түрүүшүүл шанда хүртэдэг.

Үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулха талаар ехэ ажал хэгдэнэ. Һүүлэй хоёр жэл соо технологическа гол түхеэрэлгын 40 процентнь шэнэлэгдээ. Урдань гараар хэгдэдэг ажал, тусхайлбал шагта хадаха, гараар нэхэгдэһэн зүйлнүүдые гараар оёхо гэхэ мэтэ оньһожоруулагдаа. Химическэ аргаар хубсаһа арилгадаг цехтэ шэнэ технологи нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Тэрэнэй ашаар энэ үйлэдбэри һайжарха юм. Гадна хүн бүхэнэй хэһэн ажалай шанар хинан шалгаха арга олдохо болоно.

Шэнэ гуримда ороходо бэлэдхэл хэхэдээ, нэн түрүүн продукциин шанар тушаа гол анхарал хандуулагдана. Арад зоной захилаар ажал хэдэг предприятида энэ тон шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Тусхай бэлэдхэл бэелүүлхэ зуураа, үйлэдбэриин ондоо асуудалые шиидхэнэбди. Үйлэдбэриингөө гол фонднуудые хаража, шэнжалжэ үзөөбди. Хуушарһан, хүсэд хэрэглэгдэхээ болиһон түхеэрэлгэ ондоо тээшэнь худалдаабди. Нёдондо 7 мянган түхэригэй иимэ түхеэрэлгэ худалдагдаа. Харин мүнөө 13 мянган түхэригэй үлүү түхеэрэлгэ бии байһаар.

Гол фонднуудаа, үйлэдбэриин талмай ашагтайгаар хэрэглэхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал табинабди. Үнгэрһэн жэлэй туршада 20 шэнэ түхеэрэлгэ толхогдоо. Бүтээсэ ехэтэй шэнэ түхеэрэлгэ хэрэглэһэнэй ашаар гол фонднуудһаа продукци абалта 30 процентээр дээшэлһэн байна. 1968 ондо 17 шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдохо юм. Бии байһан түхеэрэлгэ ашаглаха коэффициент дээшэлүүлэгдээ. Гэбэшье энэ талаар үшөө горитой [...] ха хэрэгтэй. Үйлэ[...] майн дүрбэлжэн [...] ехэ продукци гарга[...] номическа гол эрилт[...] һайн үрэ дүн түйла[...] фонднуудые ашагта[...] хэрэглэхэ хэмжээн [...] Гол фонднуудые хэр[...] фициент энэ жэлдэ 1[...] той сасуулхада, 3[...] гөөр дээшэлхэ юм. Ш[...] хэрэглэхэдэ, хүнд[...] жоруулхада ажалай [...] дээшэлдэг байһаниин[...] Тиимэһээ бидэнэр ху[...] хаража үзөөд, техни[...] раа баримталагдаһан [...] зохёогообди. Энээнэй [...] лай бүтээсэ 2—3 про[...] шэлхэ юм.

Үйлэдбэриин гарга[...] гохо, продукциин өөр[...] хямдаруулха асууда[...] ла. Тиимэһээ трикот[...] най зүйл бүхэниие [...] болгохо, өөрынь үнэ[...] руулха арга боломж[...] логдоно. Энэ асууда[...] таһагай хүдэлмэри[...] үргэлжын хиналта [...] абтанхай.

Экономическа реф[...] коллективэй урда [...] зорилго табиба. Эко[...] далмэри һайжаруулһа[...] гуримай гол эрилтэ, [...] байһые хүдэлмэри[...] ойлгуулжа үгэһэнэй, [...] лаа элсүүлэн [...] ашаар энэ зорилгоё [...] гаар дүүргэхэ гэжэ [...] хараална.

Л. ГО[...]
Улаан-Үдын т[...] фабри[...]

Ойн баярай жэлдэ социалис мүрысөөндэ шалгаржа, жэлэй туршада үнеэн бүриһөө урзанданайхиһаа 350 килограммаар ехэ һү һааһан Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи фермын һаалишад мүнөөшье һайнаар хүдэлжэ байна. Олон һаалишадынь аймаг доторөө шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): һаалишад Б. Т. Найданова, Б. Б. Содномова, П. Ж. Жамсаранова, фермые даагша О. Д. Гармаева.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

САБШАЛАН—МАНАЙ БАЯЛИГ

УҺАНАЙ, УТЭГЖҮҮЛГЫН ХҮСЭН

(Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү луговод Г. Д. АЮШЕЕВЭЙ хөөрөөнһөө).

Дүрбэн жэлэй саада тээ би луговод болохо гэжэ шиидээд, Бүхэн голой хойто захаархи 17 гектар сабшалангай шэнэ газар, 12 гектар хуушан сабшалан даажа абаа бэлэйб. Тиихэдэ энэ газарһаа ургаса биратай абтадаггүй байһан.

Луговодоор ажаллаһан түрүүшынгээ жэлдэ би гектарай арай гэжэ долоон центнер үбһэ хуряагаа һэм. Хойто жэлынь сабшалангайм гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер үбһэн абтаа. Урзанда ургасань 24 центнертэ хүрөө. Ойн баярай жэлдэ хура бороогой үни ороогүй, хүйтэн байһан дээрэһээ гектарһаа дунда зэргээр 23 центнер ургаса хуряагдаһан байна. Энэ һүүлэй хоёр жэлдэ сабшаламни 48 гектарта хүрэтэрөө үргэдхэгдөө. Нёдондо энээнэймни 18 гектарай тус бүриһөө дунда зэргээр 33 центнер үбһэн хуряагдаа. Хараад, бодоод үзэхэдэ, сабшалангай ургаса жэл бүри дээшэлнэ тээшэ.

Хайшан гээд сабшалангай ургаса дээшэлээ гээшэб? Хэнэйшье мэдэхээр, уһанай, утэгжүүлгын хүсөөр үндэр ургаса абтадаг гээшэ ааб даа.

Үбһэ хуряалгын дүүрэмсээр би сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха тухайгаа бодомжолжо эхилэгшэб. Сабшаландамни ойро хонидой, малай байра оршодог. Би жэл бүри эндэһээ наг шэбхэ сабшалан дээрээ гаргадаг заншалтайб. Энэ ажалдамни хонишод сүлөө сагтаа туһалдаг. Трактор, машинануудай дуталдадаг дээрэһээ бидэнэр наг шэбхэ морёор зөөдэгбди. Зарим луговодууд мори унаа тоохоёо болинхой. Теэд бултанай гансал трактор, машиныг хойноһоо гүйлдэхэ болоо һаа, техникэ хаанашье хүртэхэгүйл.

Наг шэбхэ намартаа сабшалан дээрэ гаргажа, обоохойнууд болтоходо ехэл һайн. Юуб гэхэдэ, үбэлдөө һалхи шуурганай болоходо сабшалан дээрэхи саһан эндэ хүр болон тогтоно. Хабартаа саһанай хайлахада шэбхэ дэбтэжэ, шэмэ шүүһэниинь газарта шэнгэдэг байха юм.

Би сабшалан дээрэ шадаал һаа хониной шэбхэ гаргахые оролдогшоб. Хониной шэбхэ ухэрэйхидэ орходоо хүсэ шанараараа ехэл һайн. Иимэ шэбхэ сабшалан дээрэ гаргахада аяар 4—5 жэл ургасада нүлөөлдэг байха юм. Мүнөө сабшалан дээрээ 200 гаран тонно наг шэбхэ гаргааб.

Манай колхозодо минеральна утэгжүүлгэ тон багаар асарагдана. Энээн тухай юундэ дурданабиб гэхэдэ, нёдондо сабшалангайнгаа газарта хэдэн центнер иимэ утэгжүүлгэ оруулһамни, ехэл һайн ургаса хуряагдаһан байна.

Мүнөө сабшалангаа тойруулжа хорёолхо һургааг бэлдэжэ байнхайб. Жэл бүри һургааг отологшобди. Урзанда 1500, үнгэрһэн жэл 1200 һургааг бэлдэгдээ һэн. Энэ жэл 1000 һургааг отолхо һанаатайб. Юуб гэхэдэ, сабшалангаа хорёолһон һургаагуудни жэл бүри угы болошодог. Колхозой правлени иимэ ябадалые болюулха хэмжээ абаха байгаа. Иигэһээр хабар болохонь. Газарай гэдэхэтэй сасуу сабшалангаа тойруулжа шэнээр хүреэлхэ баатай бологшоб. Хэрбээ хорёоем задалаагүй һаань, тиимэ хүдэлмэри хэжэ, хайран саг алдагдахагүй һэн.

Хабартаа сабшалан дээрэ хэхэ ажал ехэ байдаг. Саһанай хайлажа байхада һайрамаа алдангүй, тэрэнээ сабшалан дээгүүрээ залажа урадхуулхада һайн. Энэ үедэ шэбхээ жэжэлжэ тараагаад, сабшалангаа модо шулуунһаа сэбэрлэгшэб. Тиигэһээр байтарни газараа уһалха саг ерэдэг. Энэ хүдэлмэриин урда тээ хаалта, ханаабууд һайнаар заһабарилагдана.

Газараа зүбөөр, шадажа уһалха гээшэ бараг хэрэг бэшэ. Уһан байнал гээд сабшаланда табижа болохогүй. Хура бороогой ороһые, сагай хүйтэн халуунние анхаралдаа абаха шухала. Тиибэ ябашье, газараа 2—3 дахин уһалагшаб. Зарим газараа 4—5 дахин уһалхашье хэрэг гарадаг. Тиихэдэ гол ханаабһаа хажуу тээшэнь һалаатуулан богони һубагууд татагладаг. Энэмни ёлочко мэтэ үзэгдэдэг.

Ногооной бултайжа эхилхэ үеэр хүрьһэ соолохо шүбгэтэй тусхай катогуудые сабшалан дээгүүрээ мухарюулхада, борной шэрэхэлэ, зарим газарта дисковани хэхэдэ һайн байдаг.

Ургаса ногооной хуряагдаха болоходо энэ ажалдаа бэлдэжэ, звенодо ябаха хүнүүдые оложо, хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдээ суглуулжа, мори унаагаа даажа абагшаб. Звенодомни жэл бүри 10 гаран хүн хүдэлдэг. Бидэнэр ехэнхи ногоогоо гар хажуугаар сабшажа абадаг заншалтайбди. Үбһэ хуряалгын дүүрэхэдэ һуринүүд һайнаар хорёологдожо колхоздо тушаагдана. Иигэжэ сабшалан дээрээ түхэреэн жэл соо ажаллагдана гээшэ.

Мүнөө жэл саһан ехэ, үнгэрһэн намартаа бороо ехээр орожо, газар шиигтэй. Тиимэһээ энэ жэл нёдондонойхиһоо дутуугүй ургаса хуряагдаха бэзэ гэжэ һанагдана.

Намда үшөө нэгэ хэлэхэ юумэн бии. Манай колхозой зарим луговодууд 100—150 гектар сабшалан даажа абаад, тэрээн дээрэһээ биратай һайн ургаса абанагүй. Ажалайнгаа ехэ дээрэһээ тэдэнэр сабшалан дээрэхи хүдэлмэреэ хэжэ үрдинэгүй гээшэ ааб лаа. Луговод бүридэ 50—60 гектар сабшалан даалгабал таарамжатай гэжэ һананаб.

Г. РИНЧИНО бэшэжэ абаба.

ЯАХАДАА ИИГЭЖЭ ЯДАРШ[...]

(Колхозой хамтын суглаан дээрэһээ хэгдэһэн тэмдэглэл)

ЭГЭТЫН «ПОБЕДА» колхоз анханһаа шанга шадалтай, яһала баян ажахы гэжэ ганеашье аймаг соогоо бэшэ, бүхы республикадаа нилээд суурхадаг байгаа. Адуу малайнгаа тоо толгойгоор, ажалша бүхэриг зоноороо мэдээжэ болонхой һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай бэрхэшээлтэ жэлнүүдтэшье эрэшүүлээ халажа үлэһэн эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэд, эдиршүүл ажалай хүндэлдэ дарагдаагүй. Тэрэ үедэмнай техникэ гэжэ үгы шахуу, сар хүллөөд газараа хахалдаг үе бэлэй.

Дайнай хойто жэлнүүдтэ колхозни-гууд хамсыгаа шаман хүдэлжэ, табяад онуудһаа колхоздоо миллион түхэригэй олзо доход оруулдаг болоо һэн...

Мүнөөшье эндэмнай ажалдаа шударгы, урагшаа һанаатай хүнүүд олон. Тэдэнэй нэрыень дурдаха болоо һаа саарһан багадаха. Теэд һүүлэй үедэ энэ колхоз түрүү нэрэ солоёо алдажа байна.

Һаяхан тус артельдэ тоосоото суглаан болоо. Түрүүлэгшын элидхэл, колхознигуудай хэлэһэн үгэ шагнажа һуухада нэгэл асуудал хүнэй һанаа зобооно. Колхозой урданайнь алдар соло яашооб, хайшаа шэргэшооб? Экономикынь урагшагүйдэлгэ хаанаһаа энэ үнгитэйб? Урдань хэдэн жэлэй туршада миллион түхэригэй олзо алгадгүй абадаг колхоз мүнөө юундэ үри шэридээ дарагдашооб?

— Гурбан жэлдэ удаагаар эдэмнай ган боложо, гүрэнһөө зээлээр хүрэнгын орооһо, мүн нилээд ехэ мүнгэ зөөри уриһаар абанабди. Тиигэжэ 600 гара мянган түхэригөөр уридэ орообди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Д. Б. Дымбрылов хамтын суглаан дээрэ мэдүүлээ.

Ган гасуур колхозой ажахын хүгжэлтые нилээд хойшонь татаал юм бэзэ. Гэбэшье үри шэриинь үг үнги гансашье ган гасуурһаа бэшэл хаш.

Хараад үзэел даа. Таряанай һайнаар ургабал, хүрэнгэеэ хаагаад, гүрэндэ худалдаад, үшөө гэшүүдээ эдихэ талхаарнь хангаха, мал адууһандаашье эдюулхэ юумэтэй һууха ха юм. Үнэндөө таряа һайнаар ургуулхын тула гансахан огторгойн шарай адаглаад һуухагүй, харин ундэр ургасын түлөө үсэд шантаар тэмсэхэ хэрэгтэй. Нэн түрүүн агротехникын эрилтын ёһоор газараа зүбөөр элдүүрилээд, үрэһэ хүрэнгэеэ жэншэдгүй һайнаар сэбэрлээд, зохид хаһа сагтань таряад байгаа һаань, ургаса хараа байса ехэ абтаха бшуу.

Эндэхид газараа муугаар элдүүрилнэ. Колхозой агроном Д. Б. Житмитов газарай элдүүрилгые һайжаруулхын түлөө мүртэй юумэ хэнэгүй. Энэ агроном яһала үнинэй хүдэлнэ. Газар, уһанайнгаа шанарые һайн мэдэхэ болоһон хүн. Тус ажахытай хаяа хадхажа байдаг «Коммунизм» колхоз, Хориин аймагай Анаагай совхоз жэл бүри орооһо таряанай муу бэшэ ургаса ургуулна. Тэдэнние огторгойшье үлүү ехээр «хайрлана» бэшэл даа. Зүгөөр анаагайхид, ульдэргынхид газараа зүбөөр элдүүрилдэг, хүрэнгэеэ эрхимээр бэлдэдэг. Тиихэдэ «Победа» колхоздо хүрэнгынь орооһон яяр муугаар сэбэрлэгдэнэ, тарилгын шанарта хүргэгдэнэгүй. Үнгэрэгшэ намар энэ колхоз хүрэнгэшье хааха орооһо ургуулаагүй, «Коммунизм» колхозһоо мянгаад центнер орооһо худалдажа абаха баатай болоһон. Гадна намар хахалһан нэгэшье гектар паар байхагүй.

Сэхыень хэлэхэдэ, тус ажахыда сүшэ гаран хүсэтэ трактор, хартаабха таридаг, үбһэ һурилдаг хэдэн машина болон элдэб түхэлэй комбайнууд, олон автомашина бии. Ямар ехэ хүсэн гээшэб? Миллионер болодог үедөөшье тус колхоз техникээр энээнһээ үсөөн байгаа.

Техникынгээ хүсэ хэр дүүрэнээр ашаглана гээшэб? Нэгэ автомобилиинь жэл соо бүхы хүсэнэйнгөө оройдоол 60 процентдэнь ашаглагдана. Мүнөөшье 24 машинынь 11-ниинь заһабарилгада хэбтэнэ.

— Тусхай гаражгүй дээрэһээ иимэ юумэн болоно,—гэжэ нүхэр Дымбрылов тайлбарилна.

Гэхэтэй хамта автомашинын колоошон бүхэн даалгагдаһан машинадаа эзэн ёһоор хандадаг һаань, өбдэрэлгэнь үсөөн байха бэлэй. Тиигэнгүй, нюдэ балай, модо шулуу мүргүүлжэ ябаад, тоһодохо барихаяашье мартажархёод, һогтуу галзуугаар гүйлгэлдэхэдэ, ямар машина тэсэхэб? Ахалагша инженер, механитшье техникэеэ зүбөөр ашаглахын тула ямаршье нарин хиналта табинагүй. Энэнь механизаторнуудай журам бүри һула болгоно.

Урдань Эгэтын МТС-эй хэрэглэжэ байһан тракторна парк мүнөө «Победа» колхоздо үгтэнхэй. Теэд урдань хэдэн колхозуудые хангажа байһан энэ мастерскойнь баһал муудашоо.

Колхозой мал ажалшье үнгэрэгшэ жэлдэ гарза ехэтэй гараа. Нёдондо 158 гахай, 151 эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо 110 тугал, 95[...] тоодо 437 хурьган, [...] гарзалаа. Эдэ бүгэдые [...] тайгааршье гүрэнэ [...] 68794 түхэригтэ ү[...]

Энэ үхэр мал б[...] гүй. Тиимэһээ гүрэн[...] ни, малайнь хахадһа[...] һаа доошо шадалтай[...] сэгнэлтэдэ орожо, [...] нэй олзо дэмы хосо[...] лангиир һү оло дахи[...] шаажа. гарза гайх[...] шэнгэнһээ болоһо [...] хэриг алдагдаа. Теэ[...] һүн гашалангиб бо[...] тэйб гэжэ хаһа са[...] суглаан дээршье х[...]

Жэл бүри отарай[...] хаалта хаамагүй, [...] шээнь, урзанда 400 [...] аал. 1967 оной эхи[...] үгы байгаа. Дахи[...] баатай болобо. Хой[...] баһал үгы байха [...] шэ гэхэ мэтые [...] тоолоно. Үнэндөө [...] модон, хадааһан, [...] гаранаб!

Малай һубайра[...] номикодо ехэ хох[...] Колхозой зооветм[...] багатай байһанһаа [...] һубайраа. Энэ жэлд[...] дойнь 1200-ниинь һ[...]

Анхандаа энэ ү[...] лай тусхай гүүртэ [...] дэнэйнгээ үүлтэр[...] һайжаруулха хүдэ[...] рэһээнь малайнь а[...] орошоо. Ахалагша [...] лаһан нүхэр Замат[...] мэтэй.

Элэ бүгэдэ дутуу[...] гэршэлнэб гэхэдэ, [...] дунда журамгүй [...] үнэн сэхээр хандадаг [...] хүнүүдэй хажуутаа[...] зой зооридэ хоёр [...] хайша хэрэгээр хан[...] хонишон Танхаев [...] руһанай муһаа [...] га үхүүлбэ. Колхозо[...] даа хойрогоор ханд[...] лирхайханаар лэ [...]

Артелиин правлен[...] гэн ниитэ гэшүүды[...] эетэй хүдэлжэ, дут[...] усадхан, анханайн[...] солые дахин һоорг[...] даха аабза гээд [...]

Ц. [...]
Яруунын аймаг[...]

Улаан-Үдын тоһо[...] коллектив ойн бая[...] дэ амжалтатайга[...] байна. Эдэнэр Сов[...] 50 жэлэй ойн урда [...] риингөө түсэбые [...] урид дүүргээ һэн.

Эндэ түрүүшүүл [...] шээлхэдэ, фрезеро[...] лана Соловьева үд[...] гөө даабарие 12[...] цент дүүргэдэг юм. [...] най олониитын [...] эдэбхитэйгээр хаба[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] Соловьева.

А. ИВАНОВА[...]

[Э]РДЭМЭЙ ГУЛАМТАНУУД ЯЛАРНАЛ.

([Б]уряадай республика дотор дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай хүгжэһэн тухай)

...ртиин болон арад зоной ...олгын аша туһаар рес... ...орнай дээдэ болон тус... ...һургуулинууд байгуулаг... ...мэшье бэлэхэнээр туй... ...анха түрүүн гэр байра ...анаршье аргагүй үсөөн ...гү, али дунда һургуу... ...эрдэм бэлэдхэлтэй залуу... ...өөр һааб даа.

...а дотор вузууд болон ...дые байгуулхын тула ... угаа ехэ хүдэлмэри ... Энэ хэрэгтэмнай Совет... ...үсэд арад зон, тэрэ тоо... ...ород арад аргагүй һайн ...үүлээ.

...зоной ажаһуудаг райо... ...ьно-эстетическэ болон ...лга эрхилхэ тухай пар... ...II съезднүүдэй түүхэтэ ...үүд айхабтар ехэ үүргэ ...магтал энэ шиидхэбэри. ...ёһоор национальна ин... ...генци болзор соо хурдан ...болдоглээ. Орон дотор ...али, техникум, училищи ...һургуули олоор байгуу... ...лхн хэлэн дээрэ заалга

...э 1924 ондо ород болон ...шанарай техникумүүд ...а комвузда орохын ту... ...улида монголшууд абтаа.

...үүдые байгуулга хадаа ... дотор зунда эрдэмтэй ...ые бэлдэхэ талаар угаа ...а шанартай байһан.

... 1930 оной турша дотор ...орнай 6 техникум ...э һуралсадаг 900 хүнэй ...нь буряадууд һэн.

...ргуулида залуушуулай ... хүдэлмэришэдэй фа... ...рабфагууд) эмхидхэгдэ... ...е дүүргэшэд институд... ...аар холо руу зоридог

... Тувын Арадай Респуб... ... мэргэжэлтэдые бэл... ...а 1930 ондо Дээдэ-Үдэ ...лаан-Үдэ) монголшуудай ...ай рабфагай нээгдэһые ...ында 1931 ондо 202 ... буряад. 41 тувын... ...ата 345 хүн һуралса...

...ажын, соёл культурын ... жэлһээ жэлдэ тусхай ... улам шухала болобо. ... 1932 ондо багшанарай ... 135 ондо—зооветеринар-на институт нээгдэбэ. Гэхэ зуура багшанарай институдые нэн түрүүн 31 хүн дүүргэжэ гараа һэн гээд дурсая.

Дээдэ һургуули болон техникумүүдые байгуулһанай аша туһаар дайнай урда тээхи табан жэлнүүдэй үедэ манай энэ национальна интеллигенциин кадрнууд бии боложо шадаа. Эдэмнай арадайнгаа культура болон оронойнгоо ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ нилээдхэн ехэ үүргэ бэелүүлээ.

Республика дотор промышленностиин хурдан түргэнөөр хүгжэхэтэй хамта инженер, технигүүд олон хэрэгтэй болобо. Ушар тиимэһээ техническэ һургуулинууд нээгдэбэ.

Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ зооветеринарна институдта болон хүдөө ажахын хоёр техникумүүдтэ таряан ажалай, мал ажалай болон механизациин олохон мэргэжэлтэд бэлдэгдэбэ. Медицинын училищиие, жэшээнь, 1953 он хүрэтэр 2000 хүн дүүргээ. Мүн бусадшье һургуулинууд олохон мэргэжэлтэдые гаргаа.

Дээдэ һургуулинуудта хүдэлхэ багшанарые аспирантурада һургаха хэрэгтэ партийна болон советскэ органууд ехэ анхарал хандуулаа. Тиин 1957 ондо республика доторнай эрдэмэй 160 гаран доктор, кандидадууд, профессор болон доцентнүүд хүдэлжэ байба. (1945 ондо эдэмнай ойрдоол 25 хүн бэлэй).

Анхан сагта дарлалта доромжолго доро байһан буряад, ородууд имагтал социализмын аша туһаар соёл культурын иимэ үндэр хэмжээндэ хүрэжэ шадаа бшуу.

Дээдэ мэргэжэлтэдэй тоо саашадаа улам түргэнөөр олошорбо. Энэ талаараа манай республика зүүн гүрэнүүдһээ гадна, баруунай хүгжэнги капиталис оронуудые холо ахижа гараа. Тэрэшэлэн студентнэрэйнгээ тоогоор нилээд урид ябанабди.

Арадаймнай ажахыда хүдэлжэ байһан мэргэжэлтэдэй олонхидынь—багшанар, соёлшод, Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй тоогой талаар бүхэсоюзна болон федеративна хэмжээнһээ үлүү гаранхайбди. Энэ юугээр тодорхойлогдоноб гэхэдэ, республика доторнай 30 гаран жэлэй турша дотор багшанарай болон хүдөө ажахын дээдэ болон тусхай дунда һургуулинууд хүдэлжэ байгаа бшуу.

1960 ондо Улаан-Үдэ хотодомнай Зүүн-Сибириин соёлой институдай — Советскэ Союз дотор оройдоол дүрбэдэхи иимэ институдай нээгдэһые мартажа болохо аал?

Баһа 1962 ондо хүдөө ажахын институдта технологическа болон барилгын факультедүүд эмхидхэгдээд, эдээнэй үндэһэ һуури дээрэ Зүүн-Сибириин технологическа институт байгуулагдаа һэм шуу. Тэрээнэй бүхы кафедрануудта 316 багшанар хүдэлнэ. Очно болон заочно, үдэшын отделенинүүдтэ ерээдүйн инженернүүд — 6 мянган студентнэр һуралсана.

Партиин XX съездһээ хойшо тусхай мэргэжэлэй дунда һургуулинууд республика доторнай улам олошоржо, промышленностиин, геологиин хэрэгэй, түмэр замай, машина бүтээлгын, хэлхээ холбооной, ой модоной ажахын, хүдөө ажахын, эдеэ хоолой промышленностиин, соёл культурын, кооперациин, медицинын, гэгээрэлэй болон бусад мэргэжэлтэдые бэлдэнэ. Эндэ 1955 онойхидо орходоо 2 дахин олон залуушуул һуралсана. Энээнтэй нэгэн хамта вузуудта һурагшадай тоо хоёр дахин олошороо..

Мүнөө үедэ республика доторнай дээдэ 4. тусхай дунда 22 һургуулинуудта 38 мянган хүн һуралсана. Ганцахан 1967 ондо 4433 хүн дээдэ болон дунда мэргэжэлэй диплом абажа гараа. Профессор, багшанарай тоо 1923 хүн болонхой.

Гадна СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениһээ манай эндэ хоёр институдтай тусхай филиалай байгуулагдаһаниинь буряад арадай ажабайдалдахи онсо ехэ ушар болоно. Энэ хадаа ороной зүүн зүгтэ эрдэм наука хүгжөөхэ тушаа Коммунис парти болон Советскэ правительствын ехэхэн анхарал оролдолго гаргажа байһаниие дахинаа гэршэлэн харуулна.

Республикын үйлэдбэриин хүсэнүүдые болон соёл культурые хүгжөөхэ, совет наукын хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулха хэрэгые дурсагдаһан Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэд тон хүндэтэй, харюусалгатай уялгамнай гэжэ тоолоно.

Орон дотор дээдэ болон тусхай дунда һургуули саашадань хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд, дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта мэргэжэлтэдые һайнаар бэлдэхэ хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совеэдэй тогтоолнууд угаа ехэ үүргэ бэелүүлнэ.

Энэ хэрэг тушаа КПСС-эй Буряадай обком ехэ анхарал табина, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулна. Жэшээнь, дээдэ һургуулинуудта ниитын эрдэм багшалалга, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадтахи филиалда болон хотын вузуудта эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри тухай асуудалые өөрынгөө бюрогой ээлжээтэ зүблөөн дээрэ онсо хаража үзэһэн юм.

Республика дотор ниитын эрдэм хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалтанууд туйлагдабашье, ехэхэн дутагдалнууд бии. Ниитын ажабайдал зарим ушарта гүнзэгы, тодорхойгоор шэнжэлэгдэнэгүй, теоретическэ болон бодото удха шанартай хүдэлмэри ябуулгада ехэхэн гээгдэл үзэгдэнэ.

Дээдэ һургуулинуудта ниитын эрдэм үшөөл халирхайгаар багшалагдана. Зарим лекци болон семинарай хэшээлнүүд аша туһа багатайгаар үнгэрнэ. Зарим студентнэр марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, парти болон правительствын шухала тогтоолнуудые үшөөл һулаар мэдэнэ, нэмэлтэ литература хүсэдөөр уншанагүй. Студентнэртэ эмхидхэлэй болон пропагандистска ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл гүйсэдөөр олгогдоногүй.

Энэ дутуу дунданууд ойрын сагта усадхагдаха бэзэ.

Партийна болон советскэ органуудай гаргаһан шиидхэбэри, тогтоолнуудые гол хараадаа абажа, республикын дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай багшанар улам һайнаар хүдэлхын хойноһоо эрмэлзэнэ, мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хүдэлмэреэ нарижуулхын тула олохон хэмжээнүүдые хараалан бэелүүлнэ, вузуудта, техникумүүдтэ хэшээлнүүдээ эрдэм наукын үндэһэ һуури дээрэ улам шанар һайнтайгаар үнгэргэхын, студентнэр болон һурагшадай үйлэдбэриин практикые улам удха түгэлдэрөөр эмхидхэхын тула хамаг юумэн хэгдэнэ.

Республикынгаа арадай ажахы болон соёл культурые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэд болон таряашадтаяа хамта манай дээдэ болон дунда һургуули дүүргэгшэдэй ехэхэн хубитаяа оруулха байһаниинь дамжаггүй.

К. ХАЛЗАНОВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой һургуулиин таһагые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат.

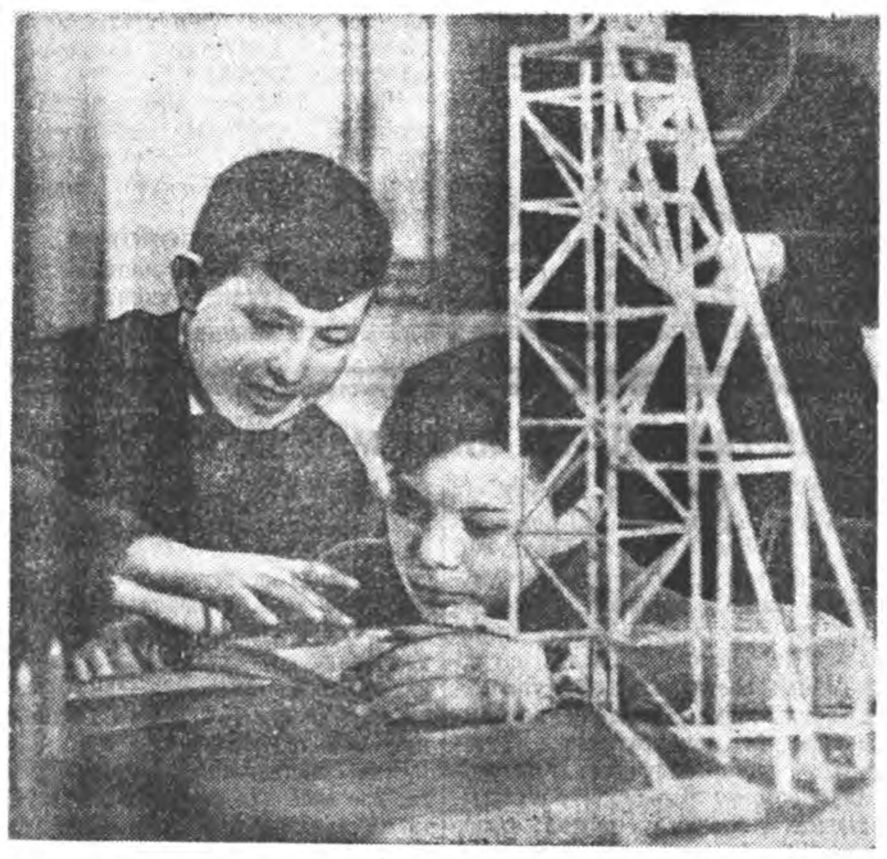

А. А. Матафонов Улаан-Үдын Постышевой нэрэмжэтэ Пионернүүдэй байшанда эдир авиамоделистнүүд ба ракетчигүүдэй кружок эрхилнэ.

Багшын хүтэлбэри доро городой һургуулинуудай һурагшад самолёт, ракетын модельнүүдые хэдэг, тэдэниие ниидхэжэ туршадаг. Хажуугаарнь слесариин, токариин, уралан дархалалгын хүдэлмэри хэлсэжэ һурадаг.

Тус кружогто һураһан зарим үхибүүд авиационно институт дүүргээд, мүнөө конструкторнуудаар ажаллана. Жэшээлхэдэ, Б. Михно, А. Оглоблин, А. Ермолаев гэгшэд авиамоделеэр спортын мастерай нормо дүүргэһэн байна.

1958 онһоо эхилжэ Буряадай авиамоделистнүүдэй команда холодоо түрүү зэргэдэ ябана. Энэ хэрэгтэ тус кружогой хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Матафоновой оруулһан хубита ехэ гээшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багша А. А. Матафонов Ваня Головой гэгшын бүтээһэн ракетэ шалган үзэжэ байна. 2. Эдир авиамоделистнэр.

А. ВОРОНОВОЙ фото.

Екатерина Сутаевна Куриганова 20 гаран жэлэй туршада һургуулиин үхибүүдтэ ном заажа, аймаг, республика соогоо яһала мэдээжэ, суутай болоһон багша юм. Мүнөө Екатерина Сутаевна Хориин дунда һургуулиин эхин классуудта багшалжа байна. Багашуулые эрдэм номдо һайнаар һургаха, зүбөөр хүмүүжүүлхэ харюусалгатай хэрэгтэ бүхы хүсэ ба бэлиг шадабаряа зорюуланхай. Нүхэр Куригановагай ажал хүдэлмэри үндэрөөр сэгнэгдэжэ, тэрээндэ Ленинэй орден барюулагдаһан, РСФСР-эй габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Екатерина Сутаевна Куриганова.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ҺАЙН РЕПЕРТУАР, БЭЛИГТЭЙ ХАЛААН ХЭРЭГТЭЙ

Һаяхан Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмын театрай байшан соо Театрнуудай бүхэроссин бүлгэмэй Буряадай отделениин тоосоото һунгалтын конференци боложо үнгэрөө.

Хүн зониие түрүү коммунис үзэл бодолтойгоор ба дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ республикымнай театрнуудай ба соёлой гуламтануудай бэелүүлдэг үүргэ угаа ехэ. ВТО-гой Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшэ В. Д. Лыгденова тоосоото элидхэл соогоо республикын театрнуудай ба артистнарай ажал хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоходоо, тэдэнэй туйлаһан амжалтануудые шэнэ зүжэгүүдээр, оперо болон баледүүдээр баримталаа. Мүнөө үеын буряад хүнэй ажабайдалда Глинка, Чайковский, Моцарт, Бетховен, Брамс, Хачатурян болон бусад элитэ ехэ композиторнуудай хүгжэм бүхөөр оронхой, тэдэнэр В. Шекспир, Лопе де Вега, Г. Лорка мэтэ ехэ драматургнуудай пьесэнүүдые харалаг, Чехов, Горькитой дүтэ танилсаа. Буряадай Ленинэй ордено оперо ба баледэй, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын, мүн ород театрнуудай репертуарта имагтал гүнзэгы удхатай, арад олоной дунда һайн һайхан мэдэрэл, хани нүхэсэл ба энхэ тайбание элсүүлһэн зохёолнууд гол үндэһэниинь болодог. СССР-эй арадай артистнууд Л. Сахьянова, Лх. Линховоин, РСФСР-эй арадай артист В. Халматов, БурАССР-эй арадай артист Г. Лосев болон залуушуул В. Самандуев, С. Уладаева, К. Базарсадаев, Н. Раднаев, Н. Манжеева түрүүтэй Буряадай артистнарай бэлиг шадабари, тэдэнэй эрхим наадан арад олоной сэдьхэлэй шэмэг, сээжын баяр болонхой гээшэ.

Мүнөө үедэ Буряадай театрнууд Агуухэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа, элитэ ехэ зохёолнууд дээрэ хүдэлһэн, хүдэлжэшье байнхай.

Эдэ бүгэдэ амжалтанууд тухайгаа артистнар мүнөө боложо үнгэрэгшэ конференци дээрээ дэлгэрэнгыгээр тогтоод, мүн дутуу дунданууддаа хэлсэһэн, урдахи зорилгоёо хараалһан байна. Элидхэлшэ В. Д. Лыгденова, үгэ хэлэгшэд В. Найдакова, Д. Кыштымова болон Бүхэроссийска бүлгэмэй Москвагай отделениин түлөөлэгшэ, театр шэнжэлэгшэ нүхэр Любомудров болон бусад Буряадай театрнуудта мүнөө үедэ эрхим һайн пьесэ, оперо, баледүүдһээ бүридэһэн репертуар хэрэгтэй гэжэ тэмдэглээ. Элитэ классигуудай зохёолнууд буряад драмын театрта эрхим һайнаар табигдадаг байбашье, мүнөө үеын коммунизм байгуулжа ябагшадай ажабайдал харуулһан уран хурса зүжэгүүд дуталдана, харин оперо ба баледэй театр гансахан лэ Б. Ямпиловай «Прозрение» гэжэ оперэһоо бэшэ мүнөө үеын байдалда зорюулһан оперо, мүн баледгүй байһаар.

Репертуарай талаар эдэ бүгэдэ дутуу дунданууддаа хүсэлдүүлхэдээ театр бэлигтэй артистнуудые олоор бэлдэнгүй урагшаа шэнэ алхам хэхэ аргагүй. Режиссернууд, дирижернууд, зохёон табигшад ямар нэгэн оперо, балет гү, али зүжэг бэлдэжэ эхилхэдээ залуушуулые олоор, зүрхэтэйгөөр туршадаг байбал зохисотой, мүн урагшатайшье байха байгаа. Жэшээнь, бэрхэ дуушад В. Буруев, К. Максименко болон бусад һүүлэй 2—3 жэлэй туршада шэнэ оперодо дуулаагүй байха юм. Гадна буряад драмын театрта Н. Гендунова, В. Халматов мэтэ мэдээжэ артистнарай туйлалтые халан абаха залуушуулые бэлдэхэ хүдэлмэри тухай бодожо үзэхөөр болоо.

Иимэ сэхэ руунь, халуунаар хөөрэлдэһэн ушар хадаа манай театрнуудай урда хэгдэхэ ёһотой ажалай нилээд ехэ байһые үшөө дахин гэршэлнэ. Илангаяа артистнууд мэнэ мэнэ болоод уулзаха, хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ зэргэтэй, дүй дүршэлөө хубаалдангүй, шэнэ юумэ туршангүй, залуушуулые зоригжуулангүй буряад искусстваяа саашадань хүгжөөхэ гээшэ бэрхэтэй. Тиимэһээ һаяхан нээгдэгшэ «Буряадай искусствануудай байшан» ехэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй. Энэ байшангые Театрнуудай бүхэроссин бүлгэмэй Буряадай отделени хожомоо ашатай туһатайгаар хэрэглэхэ байха.

Тус тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ ВТО-гой Буряадай отделениин шэнэ правлени һунгагдаа.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

[Д]УНАЙ—ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ МҮРЭН

[Д]унай мүрэн дээгүүр пароходуудай ябаха гурим ту... Конвенциин абтаһанһаа хойшо 20 жэл болоһонтой ...рамдуулан, Дунайн комиссиин ойн баярай суглаан ...н 12-то Будапештдэ болохонь. Һайндэртэ хабаа...хын тула Венгриин нийслэл хотодо совет делегаци ...о. Делегациин хүтэлбэрилэгшэ, СССР-эй Далайн ...ой министр Виктор Бакаевта АПН-эй корреспон...хандажа, хэдэн асуудалда харюу үгэхыень гуйба.

...ай дээрэ пароходуудай ...урим тухай Конвенци ...магдаһан юм?

...юпыя эгээл ехэ гол мү... ...нэгэн — Дунай найман ...холбодогынь мэдээжэ. ...гааниинь — Болгари, ...умыни, Советскэ Союз, ...ии, Югослави—пароходуудай ...ябаха гурим тухай Кон... 1948 ондо Белградта ба... ...м. 1960 ондо Австри ...лижаа һэн. Дунай ша... ...н болохо Германиин Фе... ...а Республика Конвенци... ...лагүй. Конвенциин үн... ...унайн комисси эмхидхэг... ...гаа.

... дээгүүр пароходуудай ...урим тухай Конвенци Ду... ...ажа талаар шиидхэг... ...асуудалнуудые түүхэдэ ... зүйтэй руунь ... Дунай шадарай гүрэ... ...эхэд хоорондоол, ондоо ...арахалгагүйгөөр батал... ...ай үндэһөөр пароходуудай ...ябалгые гуримшуулха гү... ...өөсхөө. Урдань ондоо ...харахадаг баримтанууд олон байгаа. 1948 он болоторхи Дунайн бүхы Конвенцинүүд, уласхоорондын хэлсээнүүд энэ мүрэниие ашаглаха хэрэгтэ хүндэлдэн оролсохо арга олгодог байһан юм.

Рейн мүрэниие Дунайтай холбохо ёһотой «каролингска һубаг» гэдэг нүхэсэл эмхидхэхэ гэжэ баруун гүрэнүүд хэдэн зуугаад жэлэй турша дотор һанаашалһан байгаа. Иимэ боломжо гаргагшад ганса коммерческэ бэшэ, харин гол түлэб политическэ хараа бодол баримталжа, Балканай, Дундада ба Хара далайнуудай районууд худар ехээр шурган орохо һаналтай байһан. Энэ зуун жэлдэ кайзеровска, һүүлээрнь гитлеровскэ Германи Европын Зүүн-Урда зүгэй оронуудай газарай баялигуудые гартаа абахын тула Рейн-Майн-Дунайн уһан зам нээхэ бэлэдхэл хэһэн байха. Гэбэшье бусадай газарые буляан абаха гэһэн һанаашалгань бүтээгүй.

Дунай мүрэн ойро шадарайнь бүхы гүрэнүүдтэ хабаатай. Хэрбээ мүнөө Дунай—Майн—Рейн, Дунай—Одер—Эльбэ гэһэн уһан замуудай хараалагдажа, зарим участогуудта баригдажашье байһаниинь урданайхиһаа ондоо, эбтэй эетэй, хани хүршэ байха хүсэл эрмэлзэлһээ эшэ үндэһэтэй. Эдэ замуудай бии болоһоной һүүлээр Дунай мүрэнэй уһан замай юумэ зөөхэ үүргэнь бүри ехэ болохо, Дунай шадарай оронуудай экономикын хүгжэлтэдэ ехэ туһа хүргэхэ. Дунайн асуудалаар мүнөөнэй реваншистнуудай баримталдаг хараа бодолой эхин дээрээ дарагдахынь тула Дунай дээрэ имагтал коммерческэ хараа бодол бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Энээниие Дунайн комиссиин амжалтатай ажал ябуулга хангаха болоно.

— Дунайн комиссиин хорин жэлэй туршада хэһэн ябуулгын дүнгые ямар гэжэ тоолонобта?

— Дүнгынь ехэл һайн. Дунайн комисси энэ мүрэн дээгүүр пароходуудай ябалгые гуримшуулха хэдэн шухала документнүүдые, техническэ асуудалаар, гидрометеорологическа шэнжэлгээр, таможниин, санитарна болон ветеринарна хиналтын талаар хэдэ хэдэн һанамжа дурадхалнуудые абаа, тоо бүридхэл һайжаруулаа.

Энэ комисси ООН-ой Европейскэ экономическа комисситай, Бүхэдэлхэйн метеорологическа эмхитэй, Уһан замай конгрессүүдэй уласхоорондын саг үргэлжын ассоциацитай, Элүүрые хамгаалха бүхэдэлхэйн эмхитэй, бусад уласхоорондын эмхинүүдтэй үрэтэй һайн харилсаа холбоо байгуулаанхай.

Правительстванууд хоорондын энэ эмхи—гэшүүдэйнгээ түтэс бээ дааанхай, тэгшэ эрхэтэй байлгын үндэһөөр тогтоогдоһон Дунайн комисси—өөрынгөө зорилгонуудые харьяата эмхинүүдэй аша туһада таарамжатайгаар, хани барисаанай, бэе бэеэ хүндэлэлсэлгын гуримаар шиидхэдэг гэжэ ханангяар тэмдэглэнэб. Пароходой ябалгын хэрэг эрхилдэг совет эмхинүүд комиссиин хүдэлмэри үндэрөөр сэгнэнэ.

— Дунайн комисси Дунай мүрэн дээгүүр пароходуудай ябалгые һайжаруулгада нүлөөлдэг гү?

— Шиидхэхы нүлөө үзүүлдэг. Дунай дээгүүр пароходуудай ябалгын гурим тухай Конвенци энэ мүрэнөөр пароходуудай ябалгые улам һайжаруулха тон зохисотой арга боломжо хангана. Дунайн комиссиин ябуулгые, тэрэнэй шиидхэһэн асуудалнуудые хараад үзэхэдэ, пароходуудай ябалга һайжаруулха гол шэглэлтэй байна. Энэ ушарые тоо, баримтанууд гэршэлнэ. Дунайгаар зөөгдэдэг ашаанай хэмжээе 1950 онойхитой сасуулбал, 1967 ондо дүрбэ үлүүтэй дахин нэмэжэ, 40 миллион тонноһоо дээшэ болонхой. Дунайн флот гансахан 1962 онһоо 1966 он хүрэтэр тоогоороо 3142, бүхыдөө 302 мянган мориной хүсэтэй байһанаа, 4197 тоотой, 541 мянган мориной хүсэтэй болоо.

Дунай мүрэн дээгүүр ашаа зөөлгэдэ совет флот эдэбхитэйгээр хабаадалсана. 1967 ондо Дунайн совет пароходствын суднанууд Дунай дээгүүр 8 миллион шахуу тонно ашаа зөөгөө. Дайгаар һандаргагдаһан Измаилай, Ренийскэ портнууд шэнээр баригдаа, флот бултадаа шахуу шэнэлэгдээ.

Дунай шадархи оронуудай хоорондын ёһо заншал болоһон экономическа холбоо барисаае үргэдхэхэ талаар Дунайн комиссиин хэһэн ажал ябуулгын ехэ аша туһатай байһаниинь дурсагдаһан баримтануудһаа эли болоно.

— Дунайн комиссиин саашанхи ябуулгадань юу хүсэхэ байнат?

— Дунайн комиссиин гол зорилгонь Дунайгаар пароходуудай ябалгын гурим тухай Конвенциин гүйсэдхэлые адаглан хинаха хэрэг болоно. 1948 ондо баталагдаһан Конвенци бүхы оронуудай худалдаа наймаанай ашаа зөөдэг пароходуудай Дунай мүрэн дээгүүр һаадгүй ябалгын үндэһэ һууринь саашадаашье болохо ёһотой гэжэ пароходуудаар ябалгын хэрэг эрхилдэг совет тушаалтан тоолоно.

Дунайн комиссида ородог оронуудай хоорондын хани барисаае бэхижүүлгэдэ, тэрэнэй уласхоорондын нэрэ хүндыень үргэлгэдэ Советскэ Союз али бүхы туһа хүргэхэ байха.

(АПН).

ТАНИГДАХААР БЭШЭ БОЛООЛ

Һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо шухала асуудалда манай аймаг дотор гол түлэб анхарал хандуулагдана. Тиимэһээ тосхон бүхэн һалбаран хүгжэхэ түсэбтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ талаар аймаг доторнай горитойхон юумэн хэгдээ. Жэшээ болгон Сорог тосхониие абаад үзэе. Урдань эндэ хэдэн хуушаржа үмхиршэһэн хабтагар харахан гэрнүүд һуугша бэлэй. Харин мүнөө Сорог тосхон танигдахаар бэшэ болоо. Үргэн ута үйлсэнүүд. Шэб шэнэхэн һаруул һайхан гэр, байранууд ербылдэнэ.

Һүүлэй 2—3 жэлнүүдэй туршада эндэ 8 жэлэй һургуулиин, интернадай байшангууд бодхоогдоо. Багшанарай байранууд һайнаар түхеэрэгдэнхэй.

Илангаяа Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн жэлдэ энэ тосхондо ехэ барилганууд хэгдэһэн байнэ. Жэшээлхэдэ, колхозой правлениин, һургуулиин мастерскойнуудай байшангууд, столово болон пекарни, айлнуудай һууха гэрнүүд баригдаа.

Тиимэһээ Сорог тосхон үдэр ошохо бүри үнгэ шарайгаа хубилгана. Айл бүхэндэ Ильичэй лампочканууд гэрэлтэнэ. Шэнэ мебель, комод, шифоньер, буфет, сервант, «Родина», «Спидола», «Сельга» болон бусад радиоприемнигууд эндэхи зоной гэрнүүдые шэмэглэнэ.

Сорог тосхон саашадаашье үшөө һалбаран хүгжэхэ. Ойрын сагта эндэ шэнэ магазин, больницын, хэлхээ холбооной байшангууд баригдаха. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, тосхоной ерээдүй буришье һаруул лэ.

Сорог тосхомнай аймагаймнай хоёрдохи культурын түб болонхой.

В. ГАЛСАНОВ.

ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН ТЭМДЭГ

Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагшад (директорынь нүхэр А. Балданов, һуралсалайнь таһагые даагша Г. Гостева) дайшалхы вьетнам арадай үхибүүдтэ 318 түхэриг мүнгэ эльгээбэ.

Энэ һургуулиин һурагшад амаралтынгаа үдэрнүүдтэ түрэл совхоздоо туһалалсажа, тэрэ мүнгэ олоһон байна.

Дээдэ-Хэжэнгын һурагшад һаяар эрэлхэг вьетнам арадта зорюулжа, тусхай фотомонтаж гаргахаар бэлдэжэ байна.

В. ГУНЗЫНОВ.

ШЭНЭ НОМ

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭДЭ ТУҺАТАЙ

(Н. Намсараевай „Хоёр нүхэд" гэжэ согсолбори тухай)

Үхибүүдые хүмүүжүүлгэ, эрдэм номдо һургалта айхабтар харюусалгатай, һонирхолтой хэрэг.

Манай республикын һургуулинуудта түрэлхи хэлэ, литература заадаг эрхим багшанар бии. Тэдэнэй тоодо Ц. Н. Номтоев, Н. Н. Намсараев, Д. Д. Дондокова, Х. Д. Дамдинова болон бусад ороно. Тэдэнэр өөһэдынгөө дүй дүршэлөөр, мэргэжэл шадабаряар Буряадай элитэ уран зохёолшодой бэшэһэн зохёолнуудтай һурагшадаа танилсуулхаһаа гадна, өөһэдөө үхибүүдтэ зорюулжа расскаэ, шүлэг, онтохон, үльгэрнүүдые бэшэдэг. Жэшээлхэдэ, Буряадай АССР-эй габьяата багша Цадмит Намсараевич Намсараевай «Хоёр нүхэд» гэжэ багахан расскаэ, онтохонуудһаа бүридэһэн номхониие хараад үзэе. Урдань хаанта засагай үедэ ажалша малша буряад зоной хүндэ хүшэр байдалда зобожо, тулижа байһан тухай, ажалшан арадые мүлжэжэ, дарлажа байһан баяд ноёдой, лама бөөнэрэй бүдүүлиг шэрүүн хуули журамые үнэн зүбөөр, эли тодоор эдэ расскаэ, онтохонууд харуулна. Эрхэ сүлөөгэй, жаргалта һайхан байдалай түлөө түрүү хүнүүдэй хэһэн тэмсэл, хэрэг үйлэнүүдые уран гоёор зураглана. Гадна баяд ноёдой хомхой хобдогые наада барин, үгытэй ядуу зоной сэсэн ухаатайе харуулһан онтохонууд бии. Рассказ ба онтохон бүхэнэй идейнэ удха түтэсхэлдэнь тайлбарилагдаһан байна. Тиимэһээ үхибүүдэй уншахада ойлгосотой. юун тухай хэлэхэеэ һанаа юм гэжэ һурагшад мэдэжэ абана.

Жэшээлхэдэ, «Аймхай Цырен», «Бишыхан Коля» гэжэ рассказууд соонь аймхай хүниие наадалан харуулаад, хүниие мэхэлхэгүй, худалаар хэлэхэгүй гэжэ һургана. Бодолгүй, үлүүсэ һайрхуу ябаха гээшэ бэедэ түбэг татадаг ха юм гэжэ «Һайрхуу Базар» гэжэ рассказаа автор дүүргэнэ. «Сухалтай Гомбо» гэжэ рассказ сухалтай ябадаг, бэеэ барижа шадалаггүй зониие наадалан харуулна. Хүниие айлгаха гээшэ ехэл муу хэрэг гэжэ «Ангуушанай хөөрөөн» гэһэн рассказын ойлгуулна. Эндэ хоёр ангуушад агнуурида гараад, түрүүшынхеэ агнуурида гараһан нэгэ нүхэртөө нүгөөдэнь туһалхын орондо, айлгажа зобоохыень муу ябадал гэжэ үхибүүдтэ хөөрэнэ.

Онтохонуудыень харабал нимэ, Хэнэйшье мэдэһээр, онтохон, үльгэрнүүд соо баяд, ноёдой тэнэгые, үгытэй зоной сэсэниие харуулжа, хайшан гэжэ баяд, ноёдой үгытэй зониие дарлажа байһан тухай хэлэгдэдэг гээшэ. Харин үгытэй улад зон хайшан гэжэ ажабайдалаа жаргалтай болгохоб гэжэ һанажа ябадаг. Тиимэһээ ажал хэһэн хүн ядаха тулихагүй гэжэ «Гахай мэргэн» гэжэ онтохониинь һургана.

Дайсанаа дараад, арад зон жаргалтай һуудаг болобо гэжэ «Хоёр нүхэд», «Эхирэй үрөөһэн хүбүүн» гэһэн онтохонууд соонь хэлэгдэнэ. Ганса хүн хүсэгүй, олон зон далай гэдэг үнэн гэжэ «Хоёр аха дүүнэр» гэжэ онтохон соогоо харуулна.

Н. Н. Намсараевай энэ номые уншаад байхадаа, үхибүүд һайн муу хоёрые илгаруулхаһаа гадна, түрэлхи хэлээ улам баяжуулха, хүгжөөхэ гэжэ һанагдана. Рассказууд ба онтохонуудынь уран хурса үгэнүүдээр пайруулагдахаһаа гадна, арадай сэсэ мэргэн һургаалнуудые хэрэглэнэ. Жэшээнь, «Зонтой нүхэдтэй ябахадаа, золтой хүбитэй ябахаш», «Зуун улаан үхэртэй ябанхаар, зургаан һайн нүхэдтэй яба» гэһэн үгэнүүд нүхэдтэй ябаһан хүн ядахагүй гэжэ хэлэһэн байна.

«Үлүү хаража, булуу химэлхэ», «Тэнэг сухал тэнгэриһээ үлүү», «Пүгэлөө нюдөөрөө харадаг» гэжэ сэсэ мэргэн үгэнүүдынь муу ябадалтай хүнүүдые наадалан харуулһан болоно.

Шэнэ байдалда зорюулжа бэшэгдэһэн үхибүүдэй зохёолнууд тон хомор байна. Үхибүүдтэ зорюулагдаһан зохёолнууд үшөө олон болог лэ!

М. БОРОЕВА,
Буряадай багшанарай институдай студентка.

ҮНГЭРЬЭН ДАИНАЙ СУУРЯАН

Үүр хираалхын урдахана, хүн зоной эгээн лэ бүхөөр унтажа байха үедэ, дүрбэн сэрэгшэдые һэрюулбэ. Унтажа хэбтэһэн бусад нүхэдөө һэрюулжэрхихэгүйе оролдон, тэдэнэр дары хубсалаад, ульмы дээрээ гэшхэһээр һэмээхэн коридор соо гаража жагсаалда зогсобод.

Тэдэнэй баруун захада үндэр бэетэй, харабтар шарайтай ефрейтор зогсоно. Энэ хадаа манай нютагай хүбүүн, Совет Армида ошохынгоо урда тээ Галуута-Нуурай шахтёр ябаһан Виктор Паймен мүн байба. Уданшьегүй командирынь сэрэгшэдэй урда зогсожо, голой оёорые миинэнүүдһээ сүлөөлхэ дайшалхы даабари үгөө һэн.

Нэгэ хэды сагай үнгэрхэдэ сэрэгшэ сапернууд заатдаһан газартаа хүрэжэ, голой оёорой бүр соо хори гаран жэлдэ хэбтэһэн дайсанай снарядуудые малтан гаргажа захалаа бэлэй. Эбтэй нарииаар ажаллажа байгаа сапернуудай магнайда хүлһэнэй толбонууд бэлсылдэнэ. Минута, секундын үе тон удаан сагай жэшээтэй байба. Часай үнгэрхэдэ тэдэнэр 20 гаран снаряд эрье дээрэ гаргаа һэн. Үшөө нэгэ час сагай туршада 30 монсогор снаряд эрье дээрэ хо'ино хойноһоо гаргагдаад байгаа.

Һүүлээрнь тэрэ газарһаа хэлэн модо холо шэхэ дулииргүүлмэ тэһэрээн соностожо, үнгэрһэн дайнай сууряан оршон тойронииие зэдэлгээ һэн.

Үдэшэлэн подразделениин командирай дүрбэн сэрэгшэдтэ баясхалан хүргэхэдэ:

— Советскэ Союзда алба хэнэб!—гэһэн яһ гэмэ харюу нэгэ доро дуулдаа бэлэй. Энэ хадаа манай нютагай хүбүүн Виктор Пайменай командованиингаа зүгһөө хүртэһэн хоридохи баясхалан байба.

П. МИРОВ.

Сэрэгэй Н-скэ часть.

СИБИРИИН «АНАНА[С]»

Хоншуухан үнэртэй һэн тэладань шасарганые заримдаа Сибириин «ананас» гэжэ нэрлэдэг. Гэбэшье шасаргана халуун оронуудта ургадаг ёһото ананасай ундата шанарта хүрэхэгүй юм.

Һалаалиг мүшэртэй, боро хальһаар бүреэтэй, 4—6 метр үндэртэй шасаргана локово ургамалнуудай бүлэгтэ ородог. Тэдэ апрель, май һаранууддта сэсэглэжэ, августын хуушаар, октябриин эхеэр эдеэшэдэг байна. Манай орон дотор Алтайда, Дунда Азида, Казахстанай урда нютагуудаар, Тувада, мүн Забайкалида, тэрэ тоодо Зэдын аймагай Дэрэстэй нютаг шадар һөөг шугынууд элбэгээр ушардаг.

Шасаргана эмнэлэлгын ехэ удха шанартай ургамал гэжэ үни сагһаа хойшо мэдээжэ болонхой.

Тэрэнэй набшаһа болон сэсэгүүдээр арад зон урда сагһаа хойшо ревматизм болон витаминуудаар дуталдаһан бэеэ эмшэлдэг байгаа. Гадна Сибириин зарим нютагуудаар шасарганын шүлөөр хото, арһанай үбшэнүүдые урагшатайгаар аргалдаг байһан. Тэрэшэлэн шасарганын үрэ бусалгажа, мүн лэ һайн шанартай дом гаргадаг юм. Шасаргана A, B_1, B_2, C, E, P гэхэ мэтэ витаминуудаар баян байхаһаа гадна, фолиева кислотатай юм. Тиимэһээ тэрэниие тон үнэтэй байгаалиин поливитаминай продукт гэхэ гү, али ондоогоор хэлэбэл бүхэли аптекэ гэжэ нэрлэдэг.

Шасарганын тоһон медицинэдэ ехээр хэрэглэгдэдэг болонхой. Илангаяа хотын үбшэн, шарханууд, арһанай, мүн эхэнэрэй үбшэнүүд тэрээгээр урагшатай эмнэлэгдэдэг байна. Гадна тэрэниие олонхи ушарта витаминаар дуталдаһан хүндэ дурадхадаг. Юуб гэхэдэ, шасарганын тоһон арһанай хүгжэлтэдэ һайн нүлөө үзүүлдэг.

Тэрэшэлэн шасарганын жэмэс бусад витаминууд үнэтэ дом болодог. Жэшээлхэдэ, А гэжэ поливитамин үхибүүдтэ ехэ һайн. Тэрэ хадаа бага наһатаниие элдэб халдабарита үбшэнүүдһээ хамгаалха аргатай. Тиихэдэ А гэжэ витамининь бэе махабадай хүгжэлтэдэ эрхимээр нүлөөлдэг, мүн нюдэнэй хараада тон туһатай. Гадна энэ витамин нервын үбшэнтэй тэмсэхэ аргатай.

[С] витамин элдэб хал[...] болон гипертоническа [...] дые аргалхада ашагтай.

Е витамин бэеын [...] зүрхэнэй, эхэнэрэй, [...] нүүдтэ ехэ туһатай. [...] хээлитэй эхэнэрнүүд[...] найнь һүнэй хэмжээни [...] юм.

Тиихэдэ фолиева [...] сэмгэн соохи шуһанай [...] нүүдые хүгжөөдэг байна[...]

Иимэл даа, шасарган[...] туһа.

П. ТРУБАЧ[...]

ОЛЗОТОЙГООР БУСАНА

ХЭРЭН. (**Телефоноор абтаба**). Түнхэнэй аймагта үнэтэ ан олзоборилхо агнууриин хаһа дүүрэжэ байна. Мүнөө үедэ ангуушад зүүн Саянай мундаргануудай хабшалнууд соохи хүбшэнүүдһээ бусажа эхилээ. Урда тээнь тэдэнэр «МИ-4» гэжэ вертолёдоор агнууриингаа газарта хүргэгдэһэн байгаа.

— Мүнөө жэлдэ Түнхэнэй агнуури-олзоборилгын ажахын коллектив яһала амжалтатай байба. — гэжэ тус ажахын директор Ш. Д. Ускеев хөөрэнэ.—Ангуушад Милентий Иорлохинский, Василий Котовщиков, Анатолий Арзамасов гэгшэд хэдэн арбаад булганай болон хэдэн зуугаад хэрмэнэй арһа тушааһан байна. Тэрэшэлэн СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудай выставкэдэ хабаадалсаһан Андрей Иванович Стрелков мүн лэ урагшатай агнуури эрхилээ. Тиихэдэ Нима Базарович Зурбаев 45 булга, 150 хэрмэ барижа, аймагайнгаа булгашадай дунда эрхимлээ.

Түнхэнэй ангуушад үнгэрэгшэ үбэлдөө дүн хамта 500 булга, 12000 хэрмэ барижа, гүрэнэй пунктда тушааһан байна. Тиигэжэ тэдэнэр агнууриингаа түсэб хоёр дахин үлүүлэн дүүргэв.

Б. ОЛЕНИН.

ЭРХИМ БУЛ[...]

ТУРУНТАЕВО. (Те[...]таба). Прибайкалиин [...] промхозой штатна анг[...] колай Георгиевич Ш[...] дондо жэлэй агнуури[...] булга барижа, Бухэрэс[...] шадай дунда үнгэрг[...] курсдо эрхимлээ бэлэй.

Мүнөө үбэлэй агну[...] Николай Георгиевичт[...] урагшатай байба. Т[...] тушаан абалгын пункт[...] булганай арһа асар[...] Тиигэжэ нүхэр Шанги[...] ороной булгашадай [...] олзотой агнуури эрхи[...]

Нүхэр Шангин эн[...] Улаан-Бургаасан гэжэ [...] Кика, һэем голнуу[...] хубшэнүүдээр агнаа юм. [...] тэрэ булганай шэнэ [...] хёоһон байна.

О. БЕР[...]

Телефон · Телеграф · Радио

ХИЛЫН СААНАҺАА

Лэйпцигэй яармагай медальнууд

ЛЕЙПЦИГ. (ТАСС). Лейпцигэй энэ хабарай уласхоорондын яармагай 21 алтан медаль совет экспонадуудта олгогдоо.

«Станкоимпорт» гэжэ бүхэсоюзна гадаадын худалдаа наймаанай нэгэдэлэй ондоо оронуудта худалдадаг хэдэ хэдэн металл болбосоруулдаг станогууд, тэрэнэлэн «Машприборинторг» нэгэдэлэй хэдэ хэдэн нарин приборнууд дээдэ шагналнуудта хүртөө.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин ядерна физикын институдай «Элит-1-А» гэжэ электронно ускорителиие, ядерна физикэдэ шэнжэлгэ хэхын тулада хэрэглэгдэдэг импульснүүдэй анализаторые яармагай жюри алтан медальнуудаар тэмдэглээ.

Үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдһээ Украинын предприятинуудай эхэнэр хубсаһануудай модельнууд, тэрэшэлэн массандровско архинууд тэмдэглэгдээ.

Вьетнамда буудуулан унагаагдаба

ХАНОЙ. (ТАСС). Ханойе агаарһаа хамгаалдаг частьнуудай сэрэгшэд Вьетнамай Демократическа Республикын ниислэл дээгүүр ниидэһэн нэгэ американ самолёдые мартын 6-да буудажа унагаагаа.

Вьетнамай Информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, хамта дээрээ 2778 американ самолёт ДРВ-дэ буудуулан унагаагдаа.

Шэнэ хорото ааша

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС). Бэеэ абанги, бэеэ даанхай Камбоджын хилэ дээрэ американ сэрэгшэд зэбсэгтэ хорото ааша дахяад гаргаба. Ратанакири провинцидахи Ломком гэжэ хилын харуул шадар Камбоджын гүрэнэй хилые зургаан американ солдат мартын 3-да вертолёдоор дабаа. Камбоджын газар уруу гүнзэгыраэн ороһоной нойнгоо һүүлээр американ солдадууд вертолёдһоо буугаа гээд Кхмер Пресс агентствэ мэдээсэнэ. Тэдэнэй бууһан газарта ерэһэн Камбоджын хилын харуулшад интервентнүүдтэ сохилто үгөө.

КПЯ-гай ЦК-гай пленумэй шиидхэбэри

ТОКИО. (ТАСС). КПЯ-гай ЦК-гай VI пленум февралиин 29-һөө мартын 6 хүрэтэр болоһон байха юм. Тус пленумэй шиидхэбэриие «Акахата» газетэ толилоо. Өөрынгөө баатарлиг тэмсэлээр американ империализмые бэрхэтэй байдалда оруулжа байһан вьетнам арадта туһаламжа үзүүлхэ; бүхы дэлхэйн антиимпериалис ба демократическа хүсэнүүдые нягтаар жагсааха; империализмда эсэргүү нэгэдэмэл ябуулгые, нэгэдэмэл фронтые дэлхэй дээрэ ехээр хүгжөөхэ гээшэ мүнөө үедэ бүри шухала зорилтонууд болоо гээд пленум онсолон тэмдэглэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, империализмда эсэргүү нэгэдэмэл ябуулгые дэлхэй дээрэ толгойлхын тулада өөһэдынгөө зэргые нягтаар жагсааха зорилго уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй үмэнэ табигдана.

Мүнөө үедэ уласхоорондын үгэсэлгэнүүд, Хитадтахи зүүнэй үзэл хэтэрмээр баримталдаг Мао Цзе-дунай дээрэнхы хархис бүлэгэй эмхи гурим алдахуулдаг ябуулганууд империализмда эсэргүү хамтын ябуулгануудые хэхэ, империализмда эсэргүү уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэмэл фронтые хүгжөөхэ замда эгээн лэ ехэ һаад түбэг болоно гээд пленум зааһан байна.

Бэеэ даанхай, тэгшэ эрхэтэй байха, бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гол ёһонуудые нариинаар сахиха ябадалда үндэһэлэн КПЯ-гай ба КПСС-эй хоорондохи харилсаае заһаруулха тухай үгэеэ ойлгололго хоёр партиин хоорондо һаяхан болоһон хэлсээнүүдэй үедэ түйлагдаһан байхэ юм. Энэ хадаа хоёр партиин хоорондохи харилсаанда шухала удха шанартай байхаһаа гадна, уласхоорондын коммунис хүдэлөөе нягтаар жагсаахын түлөө тэмсэлдэ шухала удха шанартай.

Хүнэй эрхын талаар ООН-ой комиссида

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Сэрэгэй гэмтэ ябадал ба хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябадал хэһэнэй түлөө харюусалтатай хүнүүдые хэһээхэ талаар абтажа болмоор хэмжээнүүд тухай удаадахи сессидэнь элидхэл бэлдэхэ түйлтатайтаар ООН-ой Генеральна секретарьта хүнэй эрхын талаар ООН-ой комисси хандаа.

Сэрэгэй гэмтэдые, мүн хүн түрэлтэндэ эсэргүүгээр гэмтэ ябадал хэһэн хүнүүдые хэһээхэ тухай асуудалаар комисси резолюци батлан абаа. Удаадахи сесси дээрээ энэ асуудалые хаража үзэхэдөө тэрэниие түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай гэжэ тоолохоор комисси шиидхээ гээд резолюци соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Юрэ бусын аяншалга

ТОКИО. (ТАСС). Токиогой «Нихон» университедэй студент Ясукэ Коянаги мартын 8-да юрэ бусын аяншалгада гараа. Ушарынь хадаа Европо ба США соогуур тэрэ велосипедээр ябажа гараха байна бшуу. Жэл тухай саг соо үргэлжэлхэ энэ аяншалгын үедэ хэрэгтэй болохо мүнгэ зөөриие замдаа олохоор Коянаги түсэблэнэ.

Мартын 9-дэ Иокогамаһаа гараһан Голландиин «Тяванги» пароходоор тэрэ Дунын Зүүн зүг хүрэтэр ошохо. Тэндэһээ 21 наһатай Коянаги поездоор Греци орохо юм. Урда гэзэнь эльгээһэн велосипедээ тэндэ абажа, аяншалгаа эхилхэ байна. Университедтэ ороһоноо нимэ аяншалгаар тэмдэглэхэ гэжэ тэрэ шиидэһэн шуу.

Бразилида юумэнэй сэн хүндэрнэ

РИО-де-ЖАНЕЙРО. (ТАСС). Варгаса (Бразилиин статистическэ организаци) институдай мэдээнэй ёһоор, үнгэрһэн хоёр һарын туршэ соо орон дотор юумэнэй сэн 4,2 процентээр хүндэрөө. Хубсаһанай (8 процент), эм домой (8,3 процент) сэнгүүд эгээн лэ ехээр дээшэлһэн байна.

Луизианада гэмтэл болоо

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американ Луизиана штадта гашуудалта ушар тохёолдобо. Морган-сити город шадарай дабһанай шахта соо 21 горняк үхөө.

Шахта соо мартын 5-да гал түймэрэй болоходо өөдөө гарадаг гансахан лэ гэшхүүрынь шатаһан байха юм. Горнягууд газар доро хаагдажа үлөө. Тэдэниие абарха хэдэн һэдэлгэнүүдһээ үрэ гараагүй. Кислородой дуталдаһан дээрэһээ тэдэнэр бултадаа үхэһэн байна.

Үсалталгаһаа һэргылхэ юрыншье гуримые сахилаггүй ябадал горнягуудай үхэһэнэй гол шалтагааниинь болоно гээд горно инспектор Артур Эванси Вашингтондо мартын 8-да мэдүүлһэн байха юм.

АФРИКА. Сьерра-Леоне. Фритаундахи порт тээшэ ошоһон үйлсэнүүдэй нэгэн.

ТАСС-ай фотохронико.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНО

Бонной шэнэ харата ааша

ФРГ-гэй зонхилхы этигээдүүд харата аашануудые зорюута гаргажал байһаар. ФРГ-гэй составта ородоггүй Баруун Берлин уруу тэдэнэр һүүлэй үдэрнүүдтэ орожо, шэнэ аашануудые гаргаа. Баруун Берлин политическэ тусхай байгуулалта болоно, тэрэнэй ёһо гурим уласхоорондын хэлсээнүүдээр тодорхойлогдоно гэжэ мэдээжэ. Эдэ хэлсээнүүдые, уласхоорондын ёһо гурим уудые хэрэгсээнгүйгөөр Бонной засагаархид — министрнүүдэй кабинедһээ партиина фракцинууд ба бундестагай олон тоото комиссинууд хүрэтэр өөһэдынгөө заседаниинуудые үнгэргэхын тулада Баруун Берлин орожо ерэһэн байха юм.

Бонниско канцлер Кизингер Америкын агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдоор Баруун Берлин ерээ. Тэрэнэй хойноһоо 400 гаран депутат, бонниско правительствын бүхы шахуу министрнүүд ерэһэн байха юм. Тиимэ болохолоороо, ФРГ-гэй правительство, хуули гаргалгын дээдэ орган өөрынгөө гүрэндэ хамаатай бэшэ газар дээрэ орожо ерэһэн байна бшуу.

Бонной хуули бусын эрилтые үшөө дахин харуулхын тулада нимэ ябуулга хэгдээ. Өөрынгөө партиин парламентскэ фракциин үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, Кизингер иигэжэ мэдүүлээ. Минии правительство «Берлин тушаа мүнөө хүрэтэр баримталдаг байһан политикаяа үргэлжэлүүлхэ» хүсэлэнгэй. Ондоогоор хэлэхэдэ, Бонн Баруун Берлиндэ харата аашануудые саашадаашье гаргаха хүсэлэнтэй байна бшуу.

ФРГ-гэй правительство хүршэнэртэеэ харилсаа холбоотой байхые эрмэлзэнэбди гэһэн хооһон найдуулганууды үгөөд, харин үнэндөө Европодохи шахардуу байдал һулаpуулха бэшэ, харин Баруун Берлиниие тойруулан шахардуу шанга байдал тохёолдуулха, арсалдаа тулалдаанай гараха гуламта бии болгохо гэһэн хараа шэглэл баримтална. Энээндэ баруун гүрэнүүдэй анхаралые Советскэ правительство һаяшаг дахин хандуулһан байха юм. Бонной зорюута хэһэн харата аашые ГДР-эй правительство мүн лэ эрид шуүд буруушаагаа.

Эльбын саанаһаа гарадаг үһөө нэхэхэ эрмэлзэлтые бага дээрэнь дараха шухала гэжэ ойлгодог бүхы гүрэнүүд ба арадууд Баруун Берлиндэ Боннной абажа байһан хэмжээнүүдтэ эсэргүүсэнэ гээд Польшын «Жолнеж вольности» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Гэбэшье эдэ дурадхалнуудые дүүргэлтэ болгохын аргагүй гээд американ хэблэл нэгэн һаналтайгаар сэгнэһэн байха юм. Президентын байгуулһан комиссиин дурадхаһан программые бэелүүлхын тулада угаа ехэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй гээд «Нью-Йорк таймс» бэшэнэ. Вьетнамда США-гай дайн байлдаа хэжэ байһан үедэ гражданска хэрэглэмжэдэ правительство мүнгэ зөөри нэмэн һомолжо шадахагүй. США-гай долоон томо городой мэрнүүд нимэ тобшолол хээд. комиссиин һанамжа дурадхалнуудые дүүргэхын тулада хэрэглэхээр мүнгэ зөөри байхагүй гэжэ гомдоно. Комиссиин тобшололнууд болон дурадхалнууд тушаа абяа анир гарангүй үнгэрбэл дээрэ гэжэ президент Джонсон өөрөө тоолоһон байна.

«Мүнөөнэй кризис» гэһэн ном мэнэ һаяхан хэблэн гаргагдаа. США-һаа Францида урдань байһан элшэн сайд генерал Гэвин һэргылэлгын нимэ үгэнүүдые хэлээ: «Манай ороной түүхэдэ урда тээнь пимэ шанга кризис үзэгдөөгүй юм. Орёо бэрхэтэй, түбэгтэй байлгаараа манай энэ дотоодын кризис — манай эгээн лэ шангахан асуудал болоно». Вьетнамдахи уршагта ябуул[...] сахые, дотоодынгоо [...] һайнаар шиидхэхые [...]на.

Вашингтондо ондоо [...] пэлэдэг байха юм. «[...]га зунда» бэлдэжэ [...] зоной үймөө татаа һ[...] хүсөөр дарахабди [...] Президентын байгуул[...] негр зоной байдал һа[...]хай зарим дурадхалну[...] тайгаа хамта негр зон[...] болон буһалгаануудые [...] сэлэ бэлдэхэ прог[...] нэмэрэе оруулалсаһан [...] Комисси хадаа пол[...]нуудые «таару һа[...] полициин офицернүү[...] дээшэлүүлхэ, түймэр [...] манданиуудые шангад[...] хабаадагшадта эсэрг[...] мическэ хэрэгсэлнүүд[...] үргэдхэхэ, «зорюута [...]рэгэй частьнуудые» [...] байлгаха мэтын [...] оруулһан байха юм.

Тон томо, эгээн л[...] лис гүрэн өөрынгөө [...] тэй шанга социальн[...] иигэжэ шиидхэнэ.

«Шахардуу шанга зуниие» угтуулан

Ерэхэеэ байгаа «шахардуу шанга зунда» бэлэдхэл Вашингтондо ехээр хэгдэнэ. Расова хүлгөөн ба тулалдаануудай боложо байһан тухай мэдээсэлнүүд эдэ хабарай үдэрнүүдтэ абтажа эхилээ. «Гражданска үймөөнүүдые мүрдэхэ талаар комиссиин мартын 1-дэ туннхаглаһан элидхэл энээнтэй дашарамдуулан тусхай һонирхол түрүүлнэ. Негрнүүдэй олоороо хүлгэжэ байһан нёдондо жэлэй июльдэ президент Джонсон энэ комиссиие байгуулһан юм. Президентын байгуулһан комисси ямаршье шэнэ юумэ элирүүлээгүй. Энэ комисси урда тээнь мэдээжэ байһан юумэнүүдые тэмдэглэнэ.

«Газаашалга ба хашалта хэһээлтэ американ ёһо гуримай зайлашагүй шанжэнь болонхой» гээд элидхэл соо хэлэгдэнэ. США-гай негрнүүдэй үгытэй ядуугаар, эрхэ сүлөөгүйгөөр ажаһуудаг, хүдэлмэригүйдэдэг тухай энэ документ соо баларшагаар эттэлэн хэлэгдэһэн байха юм. Элидхэлэй авторнуудай гэршэлһэнэй ёһоор, орон дотор расова дарлалта оройдоошье һуларнагүй. «Расова илгаа гаргаха үзэл бодол бүри ехэ боложо байнхай» гэһэн үгэнүүдые комиссиин тобшололнууд соо уншанабди. Энээнһээ ямар тобшолол хэжэ болохоб гэхэдэ, расова илгаа гаргалта США-гай негр зоной буһалгаа хэхэ эрхэ байдал бии болгоно. Негрнүүдэй дурагүйтэлгые һулаpуулха зорилготой зарим хэмжээнүүд элидхэл соо дурадхагдаһан байна. Тусхайлбал, хүдэлмэригүйнүүлэй ажалда оролгодонь туһалха, негрнүүдэй мэргэжэл олохо аргатай байха эгээн лэ юрын эрхэ байдал бии болгохо, социальна хангалтын талаар туһаламжые зарим зэргээр нэмэхэ гэжэ һанамжалан дурадхагдана.

«Алтанай түлөө тэмсэл» үргэлжэл[...]

Лондоной, Парижай, Брюсселиин ба Цюрихэй биржануудта мартын түрүүшын неделиин турша соо «алтанай түлөө тэмсэл» бүри ехээр шангадаа. Алтаар хонжоо наймаа хэлгэ хэдэн шалтагаанаар тайлбарилагдана. Хамагай түрүүндэ капиталис оронуудай хоёр гол валюта — американ доллар ба Англиин фунт стерлинг улам бүри тогтууригүй болжо байнхай. Нёдондо жэлэй ноябрьда фунт стерлингын үнын түрүүшынхеэ доошолуулагдаһанай һүүлээр мартын 3 хүрэтэр энэ валютын үнэ Лондоной биржэдэ эгээн лэ ехээр унаа. Англиин газетэнүүдэй тайлбарилагшадай һанаа заһан бэшэһэнэй ёһоор, «доллар улам бүри бэрхэтэй байдалда орожо байнхай».

Баруун Европын оронуудта долларто этигэхэгүй ябадал ургахаһаа гадна, американ валютые алтаар андалдан абаха эрмэлзэлтэ ехэ болоjо байнхай. Ороной газаа тээгүүр долларой угаа түргэнөөр гаргашалагдадаг болоjо, эдэ долларнуудые һэлгэхэ американ алтанай нөөсын улам бага болоjо байһан тухай «Уолл-стрит джорнал» ехэ сошордонгёор бэшэнэ. США-гай алтанай нөөсэ 1957 ондо 22,7 миллиард долларой байгаа һаа, мүнөө үедэ 12 миллиард доллар хүрэтэр хороо. США-һаа алта газаашань гаргалгые хорихо тухай үгэ хүүр гарадаг болонхой.

Энэ хадаа Баруун Е[...]най түлөө тэмсэлые [...] туһалһан байна бшуу. [...]нуудай шэнжэлэгша[...] ёһоор, дэлхэйн дэлгү[...] ондо алтанда тогтоо[...] хямда сэнгые тэрэ [...]хэнь Холбооото Штад[...] болоjо байнхай. Энэ [...]ган дээшэлүүлхэ хэм[...] абаха баатай болохо [...]лэгдэнэ. Франци ба [...]нууд энэ талаар США [...] хэдэг болоо.

«США-гай түлөө[...] мүнөөнэй байдалай [...] һаань. Вьетнамдахи [...]һаа уламжалан, газа[...] ехээр лаб гаргашала[...]һан дээрэһээ долла[...] курсые дэмжэхын т[...]да алтан удахагүй [...] «Уолл-стрит джорна[...]

Долларой ба ф[...] байдалые тогтуурита[...]хоор арга нүхэсэлн[...] харагданагүй. Тиим[...]нуудай бүри ехэ бэр[...] орохо байһые багса[...]нуудай тиимэ мэрг[...]жые зүбшөөжэ бол[...]

И. ЛАПИЦК[...]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Табан жэлые болзорһоо урид» гэһэн гаршаг доро информацинууд. Загарайн аймагай колхозуудта болоһон тоосоото-һунгалтын суглаануудай дүнгүүд тухай А. Ефремовэй корреспонденци. «Март модо бэлэдхэгшэдэй шиидхэхы һара» гэһэн гаршаг доро хэдэн материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партиина ажабайдал» гэһэн гаршаг доро «Эдэбхи үүсхэл бадаруулха» гэжэ статья. Түрэл орон доторнай А. М. Горькиин түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ТАСС-ай материал.

Гурбадахи хуудаһанда: Редакцида ерэһэн бэшэгүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин. Спортивна һонин. Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэгүй байха, саһан орохогүй. Баруун-хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай ба хойто аймагуудта 0—5, Захааминай аймагта 5—10 градус хүйтэн, бусад аймагуудта 1 — 6 градус дулаан байха. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 12—14 градус хүйтэн, үдэрынь 4—6 градус дулаан байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ[...]

Манай адрес, телефо[...]

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина, 35. Телефоны: редак[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ре[...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секре[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяй[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промыш[...] строительства—61-35, советского строительства и [...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—[...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, [...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печат[...] вете Министров БурАССР.

Н-00365. Зак[...]